

คำอธิบายรายวิชา

ความหมาย วัตถุประสงค์ของการบัญชี ประโยชน์ของข้อมูลทางการบัญชี แม่บทการบัญชี หลักการและวิธีการบันทึกบัญชีตามหลักการบัญชีคู่ การบันทึกบัญชีตามวงจรบัญชี การจัดทำ งบทดลอง กระดาษทำการ งบการเงินสำหรับกิจการซื้อขายสินค้าและกิจการให้บริการ ระบบใบสำคัญ และระบบเงินสดย่อย

บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบัญชี

- ความหมายของการบัญชี
- ประโยชน์ของข้อมูลทางการบัญชี
- การบัญชีการเงินและการบัญชีบริหาร
- ประเภทของธุรกิจ
- รูปแบบของธุรกิจ
- กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2557)
(ใช้แทนแม่บทการบัญชี)
- ข้อสมมติในการจัดทำงบการเงิน
- ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและความเชื่อถือได้
- สรุป
- แบบฝึกหัด

บทที่ 1

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบัญชี

สภาวะเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งความก้าวหน้าและความทันสมัยของเทคโนโลยี ทำให้รูปแบบการดำเนินงานขององค์การธุรกิจมีการแข่งขันในระดับที่สูงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้องค์การธุรกิจส่วนใหญ่ให้ความสนใจเกี่ยวกับข้อมูลและระบบสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการต่าง ๆ ของการดำเนินงานในองค์การธุรกิจ และมีผลต่อการดำเนินงานที่จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ซึ่งข้อมูลและระบบสารสนเทศที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้การบริหารจัดการในองค์การธุรกิจดำเนินงานแล้วประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ คือ ข้อมูลและระบบสารสนเทศทางการบัญชี (Data and Information Systems) ซึ่งข้อมูลและระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่ได้รับอย่างต่อเนื่อง มีความน่าเชื่อถือและมีความทันสมัย จะก่อให้เกิดข้อได้เปรียบในการดำเนินงานทางธุรกิจ และสามารถนำไปสู่ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็วและยั่งยืน สามารถเข้าสู่กระบวนการแข่งขันทางธุรกิจในระดับประเทศและระดับโลกได้อย่างกว้างขวาง

จากประวัติความเป็นมาพบว่าการบัญชีเกิดขึ้นมากกว่า 5,000 ปีแล้ว ในสมัยบาบิโลเนียน และอียิปต์ มีการจดบันทึกข้อมูลบนแผ่นดินเหนียวในรูปแบบเรียบง่ายที่ไม่เป็นระบบ และไม่มีกฎเกณฑ์ ต่อมาในปี ค.ศ. 1494 นักบวชฟรานซิสและนักคณิตศาสตร์ชาวอิตาลีชื่อ Luca Pacioli (ลูกา ปาซิโอลิ) ได้แต่งหนังสือชื่อ Summa de Arithmetica, Geometria, Proportione et Proportionalita ซึ่งรายละเอียดของหนังสือเล่มนี้เน้นหลักและวิธีการคำนวณ โดยเขียนมาจากการสังเกตที่เห็นพ่อค้าชาวอิตาลีนิยมเก็บข้อมูลทางธุรกิจเป็นระบบการบัญชีคู่ (Double Entry Bookkeeping System) Luca Pacioli เป็นนักบัญชีที่ได้รับการยอมรับให้เป็นบิดาแห่งวิชาการบัญชี เนื่องจากส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ ได้กล่าวถึงการทำบัญชีสองด้าน หมายความว่า แต่ละรายการ จะถูกบันทึกไว้สองบัญชี มีการกำหนดศัพท์ที่มาของคำว่า “Debito” หมายถึง เป็นหนี้ และอีกคำคือคำว่า “Credito” หมายถึง เชื่อถือ ซึ่งทั้งสองคำดังกล่าวนี้เป็นที่มาของคำว่า Debit และ Credit ตามหลักการบัญชีคู่

ความหมายของการบัญชี

กระบวนการบริหารจัดการของธุรกิจอย่างหนึ่งที่ต้องจัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอน คือ **การบัญชี (Accounting)** การบัญชี หมายถึง การจดบันทึกรายการทางบัญชี (Transactions) ที่เรียกว่า รายการค้า (Business Transactions) ซึ่งเป็นรายการทางบัญชีที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งเกิดจากการรวบรวมรายการหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับรายการทางการเงินซึ่งอยู่ในรูปของเงินตรา การบัญชีเป็นศิลปะที่มีขั้นตอน กล่าวคือ รายการค้าที่เกิดขึ้นนั้น จะนำมาทำการวิเคราะห์และจดบันทึกโดยเรียงตามลำดับเหตุการณ์ แล้วนำมาจำแนกแยกประเภทด้วยการจัดเป็นหมวดหมู่ ประกอบด้วย สินทรัพย์ (Assets) หนี้สิน (Liabilities) ส่วนของเจ้าของ (Equity) รายได้ (Revenues) และค่าใช้จ่าย (Expenses) ต่อจากนั้นคือการสรุปยอดของแต่ละบัญชีในแต่ละประเภทเพื่อจัดทำงบการเงิน

ข้อมูลและสารสนเทศที่ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ที่นำเสนอไว้ในงบการเงินนั้น จะถูกไปใช้ในการวิเคราะห์และวัดผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ ของกิจการ และเพื่อแสดงฐานะการเงินของกิจการที่สามารถเป็นตัวชี้วัดถึงความมั่นคงและมั่งคั่งของกิจการในประเด็นต่าง ๆ เช่น สภาพคล่องทางการเงิน ความสามารถในการใช้สินทรัพย์ ภาระผูกพันที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานและความสามารถในการชำระหนี้ รวมถึงการแสดงรายการที่เป็นสินทรัพย์สุทธิของผู้เป็นเจ้าของในการดำเนินงาน เป็นต้น ในการจัดทำงบการเงินที่มีความน่าเชื่อถือ และมีประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจแก่กิจการในด้านต่าง ๆ นั้น ถือเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของการบริหารจัดการเนื่องจากงบการเงินเป็นการนำเสนอฐานะการเงินและผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการอย่างมีแบบแผน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินกลุ่มต่างๆ ด้วยเหตุผลนี้ ข้อมูลและสารสนเทศของการบัญชีที่มีความน่าเชื่อถือได้นั้น ถือว่าการบัญชีเป็นภาษาของธุรกิจ (Language of Business) เพราะข้อมูลและสารสนเทศจากการบัญชีจะเป็นสื่อความหมายที่สำคัญยิ่งที่ผู้ใช้ข้อมูลและสารสนเทศ หรือผู้ที่มีส่วนได้เสียสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเงินของกิจการเกี่ยวกับการวางแผน การควบคุม การตั้งการ และการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

สมาคมผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Institute of Certified Public Accountants : AICPA) เป็นสถาบันทางวิชาชีพที่มีบทบาทต่อการพัฒนาข้อมูลทางบัญชี เป็นสถาบันที่มีอำนาจและรับผิดชอบในการกำหนดหลักการบัญชี เพื่อให้แก่นักบัญชีทั้งหลายได้ยึดถือเป็นข้อปฏิบัติให้สอดคล้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยคณะกรรมการศัพท์บัญชี (Committee on Accounting Terminology) ของ AICPA ได้ให้คำจำกัดความของ “การบัญชี (Accounting) หมายถึง ศิลปะของการจัดบันทึกรายการหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเงิน การจัดประเภท และการสรุปรายการในลักษณะที่มีนัยสำคัญและในรูปของจำนวนเงิน และวิเคราะห์แปลความหมายของรายการที่นำเสนอในรูปของรายงานทางการเงิน”

Accounting is the art of recording, classifying and summarizing in a significant manner and in terms of money, transactions and events which are, in part at least, of a financial character, and interpreting the results thereof.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย ซึ่งมีชื่อย่อว่า ส.บช. (The Institute of Certified Accountants and Auditor of Thailand: ICAAT) โดยคณะกรรมการบัญชีศัพท์บัญชี ได้ให้ความหมาย การบัญชี (Accounting) หมายถึง ศิลปะของการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และทำสรุปข้อมูลอันเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชีคือ การให้ข้อมูลทางการเงินซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่ายและผู้สนใจในกิจกรรมของกิจการ ต่อมา ส.บช. ได้ปรับเปลี่ยนสถานะตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 เป็น “สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (Federation of Accounting Professions Under the Royal Patronage of his Majesty the King)” มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพบัญชี และให้นิยามคำว่า “วิชาชีพบัญชี” หมายถึง วิชาชีพในด้านการทำบัญชี ด้านการสอบบัญชี ด้านการบัญชีบริหาร ด้านการวางแผนบัญชี ด้านการบัญชีภาษีอากร ด้านการศึกษาและเทคโนโลยีการบัญชี

จากความหมายและคำจำกัดความของการบัญชียุคนี้ พบว่าการบัญชีเป็นกระบวนการของการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นในกิจการ เพื่อนำไปจัดบันทึกไว้ในรูปของเงินตรา จัดแยกประเภทบัญชีให้เป็นหมวดหมู่ สรุปผลนำเสนอในรูปของงบการเงินหรือรายงานทางการเงิน โดยฝ่ายบริหารของกิจการจะนำข้อมูลและสารสนเทศที่ได้นั้นไป

วิเคราะห์เพื่อนำไปใช้ในวางแผน การควบคุม การสั่งการ และการตัดสินใจ จากคำจำกัดความสามารถสรุปขั้นตอนต่างๆ ของการบัญชี ได้ดังนี้

1. การจดบันทึกรายการค้า (Recording) หมายถึง การบันทึกรายการทางบัญชี (Transactions) จากข้อมูลและสารสนเทศต่างๆ ที่ได้มาเป็นเอกสารหลักฐานที่มีความถูกต้องเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ซึ่งเกิดจากเหตุการณ์ทางการเงินในแต่ละวัน โดยจดบันทึกรายการทางบัญชีนั่นลงในสมุดจดบันทึกรายการ เรียกว่า “สมุดรายการขึ้นต้น” โดยในการจดบันทึกนั้นจะต้องเรียงลำดับเหตุการณ์ก่อนหลัง ซึ่งการจดบันทึกรายการทางบัญชี ต้องใช้เงินตราตามสกุลเงินของประเทศที่กิจการดำเนินงานอยู่

2. การจัดหมวดหมู่ (Classifying) หมายถึง การนำรายการทางบัญชีที่ได้จดบันทึกไว้มาแยกประเภทเป็นหมวดหมู่ โดยจัดประเภทไว้ในสมุดบัญชีแยกประเภท เรียกว่า “สมุดรายการขึ้นปลาย” โดยแยกบัญชีออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ การจัดแยกประเภทของรายการทางบัญชี คือเพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วต่อการบริหารจัดการทางบัญชีและการประมวลผลรายการ

3. การสรุปผล (Summarizing) หมายถึง การนำข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จดบันทึกไว้แล้วนั้น มาจำแนกประเภทเป็นหมวดหมู่และสรุปผลผลลัพธ์ของรายการทางบัญชีของแต่ละบัญชีของแต่ละประเภท เพื่อจัดทำเป็นรายงานทางการเงินที่เรียกว่า “งบการเงิน” จากมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 1 (ปรับปรุง 2559) เรื่อง การนำเสนองบการเงิน โดยมาตรฐานการบัญชีฉบับนี้กำหนดเกณฑ์การนำเสนองบการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อให้มั่นใจว่างบการเงินดังกล่าวจะสามารถเปรียบเทียบได้กับงบการเงินในงวดก่อนๆ ของกิจการและงบการเงินของกิจการอื่น มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ครอบคลุมถึงข้อกำหนดโดยรวมของการนำเสนองบการเงิน แนวปฏิบัติเกี่ยวกับโครงสร้างและข้อกำหนดขั้นต่ำสำหรับเนื้อหาที่ต้องแสดงในงบการเงิน งบการเงินฉบับสมบูรณ์ประกอบด้วย

1. งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันสิ้นงวด
2. งบกำไรขาดทุนและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จอื่นสำหรับงวด
3. งบแสดงการเปลี่ยนแปลงส่วนของผู้ถือหุ้นสำหรับงวด

4. งบกระแสเงินสดสำหรับงวด

5. หมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งประกอบด้วยนโยบายการบัญชีที่สำคัญและข้อมูลที่ทำให้คำอธิบายอื่น

6. งบแสดงฐานะการเงิน ณ วันต้นงวดของงวดก่อน เมื่อกิจการได้นำนโยบายการบัญชีใหม่มาถือปฏิบัติย้อนหลัง หรือการปรับย้อนหลังรายการในงบการเงิน หรือเมื่อกิจการ มีการจัดประเภทรายการใหม่ในงบการเงิน

4. การวิเคราะห์และแปลความหมาย (Analysis and interpreting) หมายถึง การนำงบการเงินที่ได้นำเสนอไว้แล้วนั้นมาทำการวิเคราะห์ เพื่อแปลความหมายของผลที่เกิดขึ้น ซึ่งการวิเคราะห์เพื่อแปลความหมายอาจจะทำในรูปของอัตราส่วนหรือเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นในแต่ละรอบระยะเวลาที่กำหนดเพื่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์จะสะท้อนให้เห็นภาพของการบริหารงานโดยรวมของกิจการ และสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนงานในอนาคตของฝ่ายบริหารได้

ประโยชน์ของข้อมูลทางการบัญชี

ความสำเร็จในการบริหารจัดการธุรกิจเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของฝ่ายบริหารองค์การ ความสำเร็จดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ฝ่ายบริหารขององค์การมีข้อมูลและสารสนเทศที่มีคุณภาพ และมีประโยชน์ต่อการดำเนินงาน การได้ข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ และทันต่อเหตุการณ์ ถือเป็นข้อได้เปรียบที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับฝ่ายบริหารขององค์การทุกระดับซึ่งเป็นบุคคลภายในองค์การ ส่วนบุคคลภายนอกอย่างเช่น นักลงทุน ผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ย่อมต้องการใช้ข้อมูลและสารสนเทศขององค์การเช่นกัน เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจสำหรับการลงทุน การซื้อหุ้น การให้กู้ยืม และการนำส่งภาษีแก่สรรพากร เป็นต้น ข้อมูลและสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับบุคคลภายในและภายนอกองค์การนี้ คือ ข้อมูลและสารสนเทศทางการบัญชี ซึ่งการบัญชีเป็นกระบวนการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลทางการเงิน เพื่อนำไปใช้ในการวัดผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาใดเวลาหนึ่งจากกิจกรรมต่าง ๆ ของกิจการ และเพื่อแสดงฐานะการเงินของกิจการเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของกิจการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงและ

มั่งคั่งในสถานะภาพการดำเนินงาน รวมทั้งแสดงสภาพคล่องทางการเงิน และความสามารถในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจแก่กิจการในด้านต่าง ๆ ซึ่งการบัญชีต้องนำเสนอรายงานทางการเงินเพื่อเป็นสื่อความหมาย (Communication) ให้ผู้ใช้ข้อมูลทางบัญชีทั้งภายในและภายนอกกิจการได้ใช้ข้อมูลจากการจัดทำบัญชี ที่เราเรียกว่า งบการเงิน (Financial Statement)

โดยที่ขั้นตอนของการทำบัญชีข้างต้นถือเป็นงานของผู้ทำบัญชี (Bookkeeper) ส่วนนักบัญชี (Accountant) มีลักษณะและขอบเขตงานในหน้าที่มากกว่าผู้ทำบัญชี ซึ่งนักบัญชีต้องสามารถออกแบบและวางระบบบัญชี กำหนดนโยบายบัญชี วิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลที่แสดงรายการไว้ในงบการเงิน สามารถจัดทำรายงานทางการเงินตามที่ฝ่ายบริหารมอบหมาย สามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทางบัญชี ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ใช้ประโยชน์จากรายงานทางการเงิน เพื่อนำข้อมูลจากงบการเงินไปใช้ในการวางแผนและการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานของกิจการ และเพื่อให้สร้างฐานะการเงินของกิจการให้มีความมั่นคงและสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างต่อเนื่องและทันเหตุการณ์ ข้อมูลทางการเงินที่จัดทำขึ้นเพื่อเสนอต่อผู้ใช้งบการเงินภายนอกและเป็นที่รับรองอย่างน่าเชื่อถือ ต้องจัดทำขึ้นตามมาตรฐาน การรายงานทางการเงินและมาตรฐานการบัญชีอย่างเคร่งครัด ซึ่งผู้ใช้งบการเงินจำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่นำเสนอในงบการเงิน เพื่อสามารถวิเคราะห์ผลการดำเนินงานสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีและวิเคราะห์ฐานะการเงิน ณ วันสิ้นงวดบัญชีของกิจการที่นำเสนองบการเงินนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือได้ว่าข้อมูลทางการเงินนั้นเป็นตัวแทนอันเที่ยงธรรมของข้อมูลที่ต้องการแสดงให้หรือควรแสดง เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินทุกฝ่ายสามารถเปรียบเทียบข้อมูลทางการเงินใน งบการเงินของกิจการในรอบระยะเวลาบัญชีที่ต่างกัน และเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาแนวโน้มทางธุรกิจที่เกี่ยวกับฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการนั้น ๆ ได้ รวมทั้งยังใช้ประโยชน์ในการเปรียบเทียบข้อมูลทางการเงินกับงบการเงินของกิจการอื่นได้อย่างน่าเชื่อถือและทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกประเด็นที่สำคัญของข้อมูลทางการเงินที่จัดทำตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินและมาตรฐานการบัญชีนั้นจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยภาพรวม และเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินโดยทั่วไปอีกด้วย

การบัญชีการเงินและการบัญชีบริหาร

การบัญชีการเงิน (Financial Accounting) เป็นการรายงานทางการเงินที่ถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญของการให้ข้อมูลของนักบัญชีที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะที่มีส่วนได้เสียทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยการจัดทำรายงานทางการเงินต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินและมาตรฐานการบัญชีอย่างเคร่งครัด เพื่อให้รายงานทางการเงินหรืองบการเงินที่น่าเสนอเป็นที่น่าเชื่อถือตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป (Generally Accepted Accounting Principles : GAAP)

การบัญชีบริหาร (Management Accounting) เป็นรายงานทางการเงินที่นักบัญชีแสดงข้อมูลทางการเงินต่อฝ่ายบริหารภายในองค์กร ซึ่งฝ่ายบริหารต้องการข้อมูลทางการเงินเพื่อการวางแผนการควบคุม และการตัดสินใจในการบริหารจัดการภายในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยการจัดทำรายงานทางการเงินไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินและมาตรฐานการบัญชี

ประเภทของธุรกิจ

การดำเนินงานสำหรับธุรกิจโดยทั่วไป สามารถจำแนกประเภทของธุรกิจออกเป็น 3 ประเภทดังต่อไปนี้

1. ธุรกิจประเภทซื้อสินค้ามาไว้เพื่อจำหน่าย (Merchandising Business)
2. ธุรกิจประเภทผลิตสินค้าสำเร็จรูปเพื่อจำหน่าย (Manufacturing Business)
3. ธุรกิจประเภทให้บริการ (Service Business)

ธุรกิจประเภทซื้อสินค้ามาไว้เพื่อจำหน่าย ธุรกิจประเภทนี้ดำเนินงานโดยการซื้อสินค้าสำเร็จรูปมาไว้เพื่อจำหน่าย การซื้อสินค้าสำเร็จรูปมาจำหน่ายดังกล่าวจะพิจารณาจากตามความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งขั้นตอนของการซื้อมาเพื่อจำหน่ายนั้น การบัญชีจะเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวกับการจดบันทึกการขายการซื้อที่เกิดขึ้นตั้งแต่การซื้อจนถึงการขายสินค้า และการจำแนกประเภทบัญชีเพื่อการจัดทำรายงานทางการเงินและการเสนองบการเงิน สำหรับธุรกิจประเภทนี้ ไม่

ยุ่งยากและไม่ซับซ้อนมากนัก เนื่องจากธุรกิจประเภทนี้มีการลงทุนไม่สูงนัก เนื่องจากไม่ต้องมีโรงงานและเครื่องจักรเพื่อใช้ในการแปลงสภาพวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป

ธุรกิจประเภทผลิตสินค้าสำเร็จรูปเพื่อจำหน่าย เป็นธุรกิจที่จำเป็นต้องมีการลงทุนเกี่ยวกับสถานที่ตั้งโรงงานและเครื่องจักร รวมทั้งเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัยในการดำเนินงานเกี่ยวกับการผลิตและกระบวนการผลิตสินค้าสำเร็จรูปนั้นมีความยุ่งยากมากกว่าธุรกิจประเภทซื้อสินค้ามาไว้เพื่อจำหน่าย ดังนั้น ขั้นตอนของการบัญชีสำหรับธุรกิจประเภทนี้ ประกอบด้วย การบัญชีเกี่ยวกับวัตถุดิบ เช่น การจัดซื้อวัตถุดิบ การเบิกใช้วัตถุดิบ และการวัดมูลค่าคงเหลือของวัตถุดิบ เป็นต้น การบัญชีเกี่ยวกับค่าแรงงาน เช่น การจดค่าแรงงานและการคำนวณค่าแรงงาน การจำแนกค่าแรงงาน และการจ่ายค่าแรงงาน เป็นต้น การบัญชีเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการผลิต เช่น เงินเดือนผู้ควบคุมการผลิตในโรงงาน ค่าเบี้ยประกันภัยโรงงานและเครื่องจักร ค่าสาธารณูปโภคในโรงงาน เป็นต้น และการบัญชีเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าสำเร็จรูป รวมทั้งการบัญชีเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร เป็นต้น ดังนั้น การจดบันทึกรายการค้าและการจำแนกประเภทเพื่อการจัดทำรายงานทางการเงินและการเสนองบการเงินสำหรับธุรกิจประเภทนี้ จะมีความยุ่งยากและซับซ้อนมากกว่าธุรกิจประเภทซื้อสินค้ามาไว้เพื่อจำหน่าย

ธุรกิจประเภทให้บริการ เป็นธุรกิจที่ไม่ได้ทำการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่าย และไม่ใช่วัตถุแทนจำหน่ายสินค้า ซึ่งมักจะพบว่าธุรกิจประเภทให้บริการจะเชื่อมโยงกับธุรกิจประเภทซื้อสินค้ามาไว้เพื่อจำหน่ายและธุรกิจประเภทผลิตสินค้าสำเร็จรูปเพื่อจำหน่าย ตัวอย่างเช่น การซื้อสินค้ามาไว้เพื่อจำหน่าย จำเป็นต้องอาศัยธุรกิจการขนส่งเพื่อการจัดส่งสินค้าอย่างเป็นระบบ รวดเร็วและปลอดภัย ด้วยการจัดการโลจิสติกส์ (Logistics Management) หรือในธุรกิจการผลิตสินค้าสำเร็จรูปเพื่อจำหน่าย ต้องมีสวัสดิการด้านความปลอดภัยเพื่อลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของทุกภาคส่วนในองค์กร ด้วยการทำประกันภัย จะเห็นได้ว่าธุรกิจการขนส่ง และธุรกิจประกันภัยเป็นธุรกิจการให้บริการ เช่นเดียวกับสถานศึกษาเป็นองค์กรที่ให้บริการความรู้ด้านวิชาการ

รูปแบบของธุรกิจ

รูปแบบของการดำเนินงานของธุรกิจตามกฎหมาย สามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. กิจการเจ้าของคนเดียว (Sole Proprietorship)
2. ห้างหุ้นส่วน (Partnership)
3. บริษัทจำกัด (Company Limited or Corporation)

กิจการเจ้าของคนเดียว เป็นธุรกิจที่มีการบริหารจัดการโดยบุคคลเพียงคนเดียว การจัดตั้งธุรกิจไม่ยุ่งยาก ผู้เป็นเจ้าของธุรกิจส่วนใหญ่จะมีการลงทุนเริ่มแรกด้วยเงินสดและสินทรัพย์อื่น ซึ่งผู้เป็นเจ้าของได้มองถึงประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจที่จะเกิดจากการดำเนินงาน การวางแผน การควบคุม และการตัดสินใจขึ้นอยู่กับเจ้าของธุรกิจเพียงคนเดียว ทำให้ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นเป็นของเจ้าของธุรกิจเพียงคนเดียว แต่ในกรณีที่ธุรกิจมีหนี้สิน ผู้เป็นเจ้าของต้องรับผิดชอบต่อหนี้สินของธุรกิจอย่างไม่จำกัดจำนวน การดำเนินงานของธุรกิจรูปแบบนี้จะสิ้นสุดลงเมื่อเจ้าของธุรกิจเสียชีวิตหรือตกเป็นผู้ไร้ความสามารถ

ห้างหุ้นส่วน เป็นธุรกิจที่มีผู้เป็นเจ้าของมากกว่า 1 คนขึ้นไปมาร่วมลงทุนกัน โดยผู้เป็นหุ้นส่วนแต่ละคนจะนำสินทรัพย์และแรงงานความรู้ความสามารถมาร่วมลงทุน การเข้าร่วมลงทุนดังกล่าวจะกระทำโดยบุคคลผู้เป็นเจ้าของตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปได้ตกลงเข้ากันหรือทำสัญญากันอย่างมีหลักการในการกระทำกิจการร่วมกันและแบ่งปันผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากการดำเนินงานที่ทำได้ (กำไรหรือขาดทุน) ตามข้อตกลง ผู้เป็นเจ้าของที่ร่วมลงทุนในห้างหุ้นส่วนจะถูกเรียกว่า “ผู้เป็นหุ้นส่วน” ของห้างหุ้นส่วน ทั้งนี้ ผู้เป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนต้องทำความเข้าใจในประเด็นเกี่ยวกับความรับผิดชอบในหนี้สิน ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของห้างหุ้นส่วน ประเภทของห้างหุ้นส่วนสามารถแบ่งย่อยออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. **ห้างหุ้นส่วนสามัญ (Unlimited Partnership)** เป็นห้างหุ้นส่วนที่มีผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดชอบในหนี้สิน ผู้เป็นหุ้นส่วนสามารถลงทุนด้วยเงินสด สินทรัพย์อื่น ๆ และแรงงานได้ โดยที่ผู้เป็นหุ้นส่วนทุกคนมีอำนาจในการบริหารงานห้างหุ้นส่วนได้ ห้างหุ้นส่วนสามัญจะจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือไม่ก็ได้ หากห้างหุ้นส่วนสามัญไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ห้าง

หุ้นส่วนสามัญนั้นจะมีสถานะเป็นคณะบุคคลและจะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งเรียกหุ้นส่วนดังกล่าวนี้ว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่ได้จดทะเบียน (Unregistered Ordinary Partnership)” แต่สำหรับห้างหุ้นส่วนสามัญที่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้ว ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นจะมีสถานะเป็นนิติบุคคลและจะต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งเรียกหุ้นส่วนนั้นว่า “ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล (Registered Ordinary Partnership)”

2. ห้างหุ้นส่วนจำกัด (Limited Partnership) เป็นห้างหุ้นส่วนที่ต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล กับกระทรวงพาณิชย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และจะต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล และต้องมีคำว่า “ห้างหุ้นส่วนจำกัด” ติดอยู่กับชื่อของห้างหุ้นส่วนด้วย ห้างหุ้นส่วนจำกัดมีหน้าที่ต้องจัดทำงบการเงินประจำปียื่นต่อสำนักบริหารข้อมูลธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า หรือสำนักงานทะเบียนการค้าจังหวัด แล้วแต่กรณี ภายใน 5 เดือนนับแต่วันปิดรอบปีบัญชี ห้างหุ้นส่วนจำกัดแบ่งประเภทของผู้เป็นหุ้นส่วนออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้เป็นหุ้นส่วนจะรับผิดชอบจำนวนหนี้สินที่เกิดขึ้นไม่เกินจำนวนเงินที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ลงทุนไปในห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทนี้ไม่สามารถลงทุนในรูปของแรงงานได้ ไม่มีสิทธิเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ แต่มีสิทธิที่จะสอบถามการดำเนินงานของห้างหุ้นส่วนได้ ส่วนผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องรับผิดชอบในหนี้สินของห้างหุ้นส่วนโดยไม่จำกัดจำนวนเงิน นั่นคือ ผู้เป็นหุ้นส่วนต้องชำระหนี้ทั้งหมดที่เกิดจากการดำเนินงานในห้างหุ้นส่วน ซึ่งอาจมีมากกว่าจำนวนเงินที่ผู้เป็นหุ้นส่วนได้ลงทุนไปในห้างหุ้นส่วน ผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทนี้สามารถลงทุนในรูปของแรงงานได้ มีสิทธิเป็นหุ้นส่วนผู้จัดการได้และมีอำนาจในการบริหารห้างหุ้นส่วนได้ (ข้อสำคัญอย่างหนึ่ง คือ กฎหมายกำหนดให้ห้างหุ้นส่วนจำกัดจะต้องมีผู้เป็นหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบอย่างน้อย 1 คน)

บริษัทจำกัด

บริษัทจำกัด คือ บริษัทที่จัดตั้งขึ้นโดยการแบ่งทุนเป็นหุ้น มีมูลค่าหุ้นเท่ากัน ผู้ถือหุ้นแต่ละคนต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ โดยผู้ถือหุ้นไม่มีสิทธิจัดการบริษัท การบริหารจัดการบริษัทเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ซึ่งอาจมีการแต่งตั้งบุคคลภายนอกที่มีความรู้ความสามารถหรือแต่งตั้งผู้ถือหุ้นบางคนให้เป็นกรรมการก็ได้ ธุรกิจที่

ต้องการเงินทุนเป็นจำนวนมากนิยมจัดตั้งในรูปบริษัทจำกัด และนำหุ้นออกขายเพื่อระดมเงินทุนมาใช้ในการดำเนินงานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรมาแบ่งกัน บริษัทจัดสรรกำไรเป็นเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้นเป็นร้อยละหรือเป็นหุ้นตามสัดส่วนของจำนวนหุ้นที่ถือ บริษัทจำกัดต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเสมอ และแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. บริษัทเอกชนจำกัด จัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
2. บริษัทมหาชนจำกัด จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชน จำกัด

กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (Conceptual Framework for Financial Reporting)

กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ใช้แทนแม่บทการบัญชี (ปรับปรุง 2552) ตามประกาศสภาวิชาชีพบัญชี ที่ 35 / 2557 เรื่อง กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2557) คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี โดยสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้พิจารณาสภาพแวดล้อมธุรกิจในประเทศไทย และหลักการที่กำหนดไว้ในกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงินฉบับนี้ เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ เรื่อง กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน ซึ่งเป็นฉบับปรับปรุงของคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ที่สิ้นสุดในวันที่ 31 ธันวาคม 2555 (Conceptual Framework for Financial Reporting (Bound volume 2013 Consolidated without early application))

การจัดทำและนำเสนองบการเงินสำหรับบุคคลภายนอก จากสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจและกฎหมายที่แตกต่างกัน โดยที่จุดมุ่งหมายของงบการเงินเป็นการนำเสนอฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานทางการเงินของกิจการอย่างมีแบบแผน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินกลุ่มต่าง ๆ นอกจากนี้ งบการเงินยังแสดงถึงผลการบริหารงานของฝ่ายบริหารซึ่งได้รับมอบหมายให้ดูแลทรัพยากรของกิจการ เพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว งบการเงินต้องให้ข้อมูลทุกข้อดังต่อไปนี้เกี่ยวกับกิจการ

1. สินทรัพย์

2. หนี้สิน
3. ส่วนของเจ้าของ
4. รายได้และค่าใช้จ่าย รวมถึงผลกำไรและขาดทุน
5. เงินทุนที่ได้รับจากผู้เป็นเจ้าของและการจัดสรรส่วนทุนให้ผู้เป็นเจ้าของในฐานะที่เป็นเจ้าของ
6. กระแสเงินสด

ข้อมูลเหล่านี้และข้อมูลอื่นที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงินช่วยผู้ใช้งบการเงินในการคาดการณ์เกี่ยวกับจังหวะเวลาและความแน่นอนที่กิจการจะก่อให้เกิดกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการ เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินเกี่ยวกับทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจและสิทธิเรียกร้องต่อกิจการ รวมทั้งการประเมินสภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้ของกิจการที่นำเสนองบการเงิน

งบแสดงฐานะการเงิน (Statement of Financial Position)

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดฐานะการเงิน คือ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ ซึ่งนำเสนอไว้ในงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันใดวันหนึ่งโดยแสดงรายการสินทรัพย์เรียงตามลำดับสภาพคล่องมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด แบ่งเป็นสินทรัพย์หมุนเวียน (Current Assets) และสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (Non - Current Assets) แสดงรายการหนี้สินที่จำแนกตามระยะเวลาของการชำระภาระผูกพัน แบ่งเป็นหนี้สินหมุนเวียน (Current Liability) และหนี้สินไม่หมุนเวียน (Non – Current Liability) และแสดงรายการในส่วนของเจ้าของตามลักษณะของการดำเนินธุรกิจ โดยที่กรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2557) ได้กำหนดคำนิยามสำหรับองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดฐานะการเงิน ดังนี้

สินทรัพย์ (Assets) หมายถึง ทรัพยากรที่อยู่ในความควบคุมของกิจการ ทรัพยากรดังกล่าวเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีตซึ่งกิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากทรัพยากรนั้นในอนาคต โดยที่ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตของสินทรัพย์ หมายถึง ศักยภาพของสินทรัพย์ในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดแก่กิจการทั้งทางตรงและทางอ้อม ศักยภาพดังกล่าวอาจอยู่ในรูปของการเพิ่มประโยชน์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมดำเนินงาน หรืออาจอยู่ในรูป

ของความสามารถในการเปลี่ยนเป็นเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด หรือความสามารถในการลดกระแสเงินสดจ่าย เช่น กระบวนการผลิตใหม่ที่จะช่วยลดต้นทุนผลิต โดยทั่วไป กิจกรรมใช้สินทรัพย์เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการหรือความจำเป็นของลูกค้า เมื่อสินค้าหรือบริการนั้นตอบสนองความต้องการหรือความจำเป็นของลูกค้าได้ ลูกค้าจึงพร้อมที่จะจ่ายเงินให้กิจกรรมเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการ ซึ่งทำให้กิจกรรมได้รับกระแสเงินสด เงินสดเป็นสินทรัพย์ที่ให้บริการแก่กิจกรรม เนื่องจากเงินมีอำนาจเหนือทรัพยากรอื่น

หนี้สิน (Liabilities) หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการ ซึ่งเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีต โดยการชำระภาระผูกพันนั้นคาดว่าจะส่งผลให้กิจการสูญเสียทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ลักษณะสำคัญของหนี้สิน คือ กิจการมีภาระผูกพันในปัจจุบัน ภาระผูกพันหมายถึง หน้าที่หรือความรับผิดชอบที่ต้องปฏิบัติตามวิธีใดวิธีหนึ่ง ภาระผูกพันอาจมีผลบังคับตามกฎหมาย เนื่องจากเป็นสัญญาผูกมัดหรือเป็นข้อบังคับตามกฎหมาย เช่น จำนวนเงินคงค้างจ่ายสินค้าหรือบริการที่กิจการได้รับ อย่างไรก็ตาม ภาระผูกพันอาจเกิดจากการดำเนินงานตามปกติของกิจการจากประเมินการค้าหรือจากความต้องการที่จะรักษาความสัมพันธ์เชิงธุรกิจหรือต้องการปฏิบัติในลักษณะที่เป็นธรรม เช่น หากกิจการมีนโยบายที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของสินค้า แม้ไม่อยู่ในระยะเวลารับประกัน กิจการต้องบันทึกจำนวนเงินที่คาดว่าจะต้องจ่ายเพื่อการแก้ไขข้อบกพร่องของสินค้าที่ขายไปเป็นหนี้สินตามปกติ กิจการต้องสละทรัพยากรที่มีประโยชน์เชิงเศรษฐกิจเพื่อชำระภาระผูกพันในปัจจุบันให้กับผู้อื่นที่มีสิทธิ์เรียกร้อง การชำระภาระผูกพันในปัจจุบันอาจเกิดได้หลายลักษณะ เช่น การจ่ายเงินสด การโอนสินทรัพย์อื่น ๆ การให้บริการ การเปลี่ยนภาระผูกพันเดิมเป็นภาระผูกพันใหม่ และการแปลงหนี้เป็นทุน เป็นต้น นอกจากนี้ภาระผูกพันอาจสิ้นสุดลงด้วยวิธีอื่น เช่น การที่เจ้าหนี้ยกหนี้ให้ เป็นต้น

ส่วนของผู้เจ้าของ (Owner's Equity) หมายถึง ส่วนได้เสียคงเหลือในสินทรัพย์ของกิจการ หลังจากหักหนี้สินทั้งสิ้นออกแล้ว

งบกำไรขาดทุนและกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ

รายได้ (Revenue) หมายถึง การเพิ่มขึ้นของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสเข้าหรือการเพิ่มค่าของสินทรัพย์ หรือการลดลงของหนี้สิน

อันส่งผลให้ส่วนของเจ้าของเพิ่ม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงเงินทุนที่ได้รับจากผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ

ค่าใช้จ่าย (Expense) หมายถึง การลดลงของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในรอบระยะเวลาบัญชีในรูปกระแสออกหรือการลดค่าของสินทรัพย์ หรือการเพิ่มขึ้นของหนี้สิน อันส่งผลให้ส่วนของเจ้าของลดลง ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการแบ่งปันให้กับผู้มีส่วนร่วมในส่วนของเจ้าของ

รายการค้าและการวิเคราะห์รายการค้า

จากคำนิยามของ “การบัญชี” ที่สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้กล่าวไว้ถึงผลขั้นสุดท้ายของการบัญชี คือ การให้ข้อมูลทางการเงินซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่ายและผู้สนใจของกิจการ ซึ่งอยู่ในรูปแบบของการรายงานทางการเงินที่เรียกว่า งบการเงิน (Financial Statement) ตามวัตถุประสงค์ ประโยชน์ และข้อจำกัดของการรายงานทางการเงินของกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน (ปรับปรุง 2557) คือ การให้ข้อมูลทางการเงินเกี่ยวกับกิจการที่เสนอรายงานที่มีประโยชน์ต่อผู้ลงทุน ผู้ให้กู้ยืม หรือเจ้าหนี้อื่นในปัจจุบันและในอนาคต เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับทรัพยากรเชิงเศรษฐกิจและสิทธิเรียกร้อง โดยรายละเอียดที่นำเสนอในงบการเงิน ประกอบด้วยการนำเสนอรายการในงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันสิ้นงวด ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวข้องโดยตรงกับการวัดฐานะการเงิน คือ สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ ส่วนการนำเสนอผลการดำเนินงานทางการเงินที่ถูกสะท้อนด้วยการบัญชีตามเกณฑ์ดังกล่าว เป็นรายการเกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนและงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จสำหรับงวด

รายการค้า (Business Transaction) หมายถึง รายการที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานทางธุรกิจของกิจการ โดยรายการค้าที่เกิดขึ้นต้องเป็นรายการที่สามารถวัดมูลค่าเป็นตัวเงินได้ รายการค้าที่เกิดขึ้นจะทำให้มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ สามารถเขียนเป็น “สมการบัญชี” (Accounting Equation) ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์รายการค้าที่เกิดขึ้น และนำผลการวิเคราะห์รายการค้ามาจดบันทึกตามหลักการบัญชีคู่ (Double Entry) คือ การบันทึกการบัญชีด้วยจำนวนเงินของด้านเดบิต (Debit : Dr.) เท่ากับด้านเครดิต (Credit : Cr.)

สมการบัญชี : สินทรัพย์ = หนี้สิน + ส่วนของเจ้าของ

Assets = Liabilities + Owner's Equity

A = L + O.E.

หรือ สมการบัญชี : สินทรัพย์ = หนี้สิน + ส่วนของเจ้าของ + รายได้ - ค่าใช้จ่าย

Assets = Liabilities + Owner's Equity + Revenue - Expense

A = L + O.E. + R - Exp.

หลักการวิเคราะห์รายการค้าและการจดบันทึกเกี่ยวกับสินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. บัญชีสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้น ให้บันทึกรายการสินทรัพย์ที่เพิ่มขึ้นทางด้านเดบิต
2. บัญชีสินทรัพย์ที่ลดลง ให้บันทึกรายการสินทรัพย์ที่ลดลงทางด้านเครดิต
3. บัญชีหนี้สินที่เพิ่มขึ้น ให้บันทึกรายการหนี้สินที่เพิ่มขึ้นทางด้านเครดิต
4. บัญชีหนี้สินที่ลดลง ให้บันทึกรายการหนี้สินที่ลดลงทางด้านเดบิต
5. บัญชีส่วนของเจ้าของที่เพิ่มขึ้น ให้บันทึกรายการส่วนของเจ้าของที่เพิ่มขึ้นทางด้านเครดิต
6. บัญชีส่วนของเจ้าของที่ลดลง ให้บันทึกรายการส่วนของเจ้าของที่ลดลงทางด้านเดบิต
7. บัญชีรายได้ที่เกิดขึ้น ให้บันทึกรายการรายได้ที่เกิดขึ้นทางด้านเครดิต
8. บัญชีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ให้บันทึกรายการค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทางด้านเดบิต

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของรายการค้า การวิเคราะห์รายการค้า และการจดบันทึกขั้นต้น

สมมติว่านายเสรี เริ่มดำเนินธุรกิจเมื่อวันที่ 1 มกราคม 25X1 โดยเปิดกิจการเพื่อให้บริการซ่อมรถยนต์ ตั้งชื่อกิจการว่า “ร้านเสรีซ่อมรถ” มีรายการค้าเกิดขึ้นระหว่างเดือนมกราคม 25X1 ดังต่อไปนี้

รายการค้าที่ 1	วันที่ 1 มกราคม นายเสรีเจ้าของกิจการนำเงินสดมาลงทุนในกิจการ จำนวนเงิน 1,000,000 บาท
การวิเคราะห์รายการค้า	กิจการมี สินทรัพย์เพิ่มขึ้น คือ บัญชีเงินสด 1,000,000.- กิจการมี ส่วนของเจ้าของเพิ่มขึ้น คือ บัญชีทุน-นายเสรี 1,000,000.-
การจดบันทึกขั้นต้น	Dr. บัญชีเงินสด 1,000,000.- Cr.บัญชีทุน – นายเสรี 1,000,000.-

สมการบัญชี	A	=	L	+	O.E.
ชื่อบัญชี	สินทรัพย์ (A.)		หนี้สิน (L.)		ส่วนของเจ้าของ (O.E.)
บัญชีเงินสด	1,000,000.-				
บัญชีทุน – นายเสรี					1,000,000.-
รวม	1,000,000.-		0		1,000,000.-

รายการค้าที่ 2	วันที่ 2 มกราคม กิจการซื้อวัสดุในการซ่อมรถ เป็นเงินสด 30,000 บาท			
การวิเคราะห์รายการค้า	กิจการมี สินทรัพย์เพิ่มขึ้น คือ บัญชีวัสดุในการซ่อมรถ 30,000.- กิจการมี สินทรัพย์ลดลง คือ บัญชีเงินสด 30,000.-			
การจดบันทึกขั้นต้น	Dr. บัญชีวัสดุในการซ่อมรถ 30,000.- Cr.บัญชีเงินสด 30,000.-			
สมการบัญชี	A	=	L	+ O.E.

ข้อบัญชี	สินทรัพย์ (A.)	หนี้สิน (L.)	ส่วนของเจ้าของ (O.E.)
บัญชีเงินสด (1,000,000 – 30,000)	970,000.-		
บัญชีวัสดุในการซ่อมรถ	30,000.-		
บัญชีทุน – นายเสรี			1,000,000.-
รวม	1,000,000.-		1,000,000.-

รายการค้าที่ 3	วันที่ 3 มกราคม กิจการทำสัญญาเช่าอาคาร เพื่อใช้เป็นสถานที่ในการให้บริการซ่อมรถยนต์ โดยได้รับรองตัวแลกเงิน มูลค่า 120,000 บาท อายุตัวเงิน 6 เดือน อัตราดอกเบี้ย 4 %				
การวิเคราะห์รายการค้า	กิจการมี ค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น คือ บัญชีค่าเช่าอาคาร 120,000.- กิจการมี หนี้สินเพิ่มขึ้น คือ บัญชีตัวเงินจ่าย 120,000.-				
การจดบันทึกขั้นต้น	Dr. บัญชีค่าเช่าอาคาร 120,000.- Cr. บัญชีตัวเงินจ่าย 120,000.-				
สมการบัญชี	A = L + O.E. + R - Exp.				
ข้อบัญชี	สินทรัพย์ (A.)	หนี้สิน (L.)	ส่วนของ เจ้าของ (O.E.)	รายได้ (R)	ค่าใช้จ่าย (Exp.)
บัญชีเงินสด	970,000.-				
บัญชีวัสดุในการซ่อมรถ	30,000.-				
บัญชีทุน – นายเสรี			1,000,000.-		
บัญชีตัวเงินจ่าย		120,000.-			
บัญชีค่าเช่าอาคาร					120,000.-
รวม	1,000,000.-	120,000.-	1,000,000.-	0	(120,000.-)

รายการค้าที่ 4	วันที่ 4 มกราคม กิจการซื้ออุปกรณ์ซ่อมรถยนต์ เป็นเงินเชื่อ 200,000 บาท จากบริษัท เอบี จำกัด				
การวิเคราะห์รายการค้า	กิจการมี สินทรัพย์เพิ่มขึ้น คือ บัญชีอุปกรณ์ซ่อมรถยนต์ 200,000.- กิจการมี หนี้สินเพิ่มขึ้น คือ บัญชีเจ้าหนี้อื่น – บริษัท เอบี จำกัด 200,000.-				
การจดบันทึกขั้นต้น	Dr. บัญชีอุปกรณ์ในการซ่อมรถยนต์ 200,000.- Cr.บัญชีเจ้าหนี้อื่น – บริษัท เอบี จำกัด 200,000.-				
สมการบัญชี	A = L + O.E. + R - Exp.				
ชื่อบัญชี	สินทรัพย์ (A.)	หนี้สิน (L.)	ส่วนของ เจ้าของ (O.E.)	รายได้ (R)	ค่าใช้จ่าย (Exp.)
บัญชีเงินสด	970,000.-				
บัญชีวัสดุในการซ่อม รถ	30,000.-				
บัญชีอุปกรณ์ซ่อม รถยนต์	200,000.-				
บัญชีเจ้าหนี้อื่น – บริษัท เอบี จำกัด		200,000.-			
บัญชีตัวเงินจ่าย		120,000.-			
บัญชีทุน – นายเสรี			1,000,000.-		
บัญชีค่าเช่าอาคาร					120,000.-
รวม	1,200,000.-	320,000.-	1,000,000.-	0	(120,000.-)

รายการค้าที่ 5	วันที่ 5 มกราคม กิจการส่งบิลเรียกเก็บเงินจากลูกค้า จำนวนเงิน 25,000.-บาท ซึ่งกิจการได้ให้บริการลูกค้าไปแล้ว				
การวิเคราะห์รายการค้า	กิจการมี สินทรัพย์เพิ่มขึ้น คือ บัญชีลูกหนี้การค้า 25,000.- กิจการมี รายได้ เกิดขึ้น คือ บัญชีรายได้ค่าบริการ 25,000.-				
การจดบันทึกขั้นต้น	Dr. บัญชีลูกหนี้การค้า 25,000.- Cr.บัญชีรายได้ค่าบริการ 25,000.-				
สมการบัญชี	A = L + O.E. + R - Exp.				
ชื่อบัญชี	สินทรัพย์	หนี้สิน	ส่วนของ เจ้าของ (O.E.)	รายได้	ค่าใช้จ่าย

	(A.)	(L.)		(R)	(Exp.)
บัญชีเงินสด	970,000.-				
บัญชีลูกหนี้การค้า	25,000.-				
บัญชีวัสดุในการซ่อมรถ	30,000.-				
บัญชีอุปกรณ์ซ่อมรถยนต์	200,000.-				
บัญชีเจ้าหนี้อื่น – บริษัทเอบี จำกัด		200,000.-			
บัญชีตัวเงินจ่าย		120,000.-			
บัญชีทุน – นายเสรี			1,000,000.-		
บัญชีรายได้ค่าบริการ				25,000.-	
บัญชีค่าเช่าอาคาร					120,000.-
รวม	1,225,000.-	320,000.-	1,000,000.-	25,000.-	(120,000.-)

การวิเคราะห์รายการค้าเป็นขั้นตอนแรกของการบัญชี ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น โดยขั้นตอนทั้งหมดของการบัญชีต้องเป็นไปตามกระบวนการทางบัญชี และสามารถให้ข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ ซึ่งข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ เป็นข้อมูลเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และเป็นตัวแทนอันเที่ยงตรงตามลักษณะเชิงคุณภาพพื้นฐานของสิ่งที่นำเสนอในลักษณะเชิงคุณภาพของข้อมูลทางการเงินที่มีประโยชน์ และประโยชน์ของข้อมูลทางการเงินจะเพิ่มขึ้นถ้าข้อมูลนั้นเปรียบเทียบได้ พิสูจน์ยืนยันได้ ทันเวลาและเข้าใจได้ ประเด็นสำคัญสำหรับการบันทึกรายการค้าต้องเป็นไปตามหลักการรับรู้รายการและความเชื่อถือได้ของการวัดมูลค่า

การรับรู้รายการของสินทรัพย์

กิจการต้องรับรู้รายการสินทรัพย์ในงบแสดงฐานะการเงิน เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต และสินทรัพย์นั้นมีราคาทุนหรือมูลค่าที่สามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ

กิจการต้องไม่รับรู้สินทรัพย์ในงบแสดงฐานะการเงินจากรายจ่ายที่เกิดขึ้น หากไม่น่าเป็นไปได้ที่กิจการจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากรายจ่ายที่เกิดขึ้นเกินกว่ารอบระยะเวลาบัญชีที่เกิดรายจ่ายนั้น แต่กิจการต้องรับรู้รายจ่ายดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนแทน รายจ่ายที่เกิดขึ้นมิได้แสดงว่าฝ่ายบริหารมิได้มุ่งหวังประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตหรือแสดงว่าฝ่ายบริหารผิดพลาดในการจ่ายรายจ่ายนั้น เพียงแต่แสดงว่าระดับความแน่นอนที่กิจการจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจเกินกว่ารอบระยะเวลาบัญชีปัจจุบันนั้นไม่เพียงพอที่กิจการจะรับรู้รายจ่ายเป็นสินทรัพย์ในงบแสดงฐานะการเงิน

การรับรู้รายการของหนี้สิน

กิจการต้องรับรู้หนี้สินในงบแสดงฐานะการเงิน เมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการต้องสูญเสียประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของทรัพยากร เพื่อชำระภาระผูกพันในปัจจุบัน และเมื่อมูลค่าของภาระผูกพันที่ต้องชำระนั้นสามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ กิจการไม่ต้องรับรู้ภาระผูกพันภายใต้สัญญาเป็นหนี้สินในงบแสดงฐานะการเงิน หากคู่สัญญายังมีได้ปฏิบัติตามภาระผูกพันในสัญญา เช่น กิจการไม่ต้องรับรู้รายการที่เกี่ยวกับการสั่งซื้อสินค้าที่ยังมิได้รับเป็นหนี้สินในงบแสดงฐานะการเงิน แต่ในบางกรณีภาระผูกพันดังกล่าวอาจเป็นหนี้สินตามคำนิยามและเข้าเกณฑ์การรับรู้รายการซึ่งกิจการต้องรับรู้ในงบแสดงฐานะการเงิน โดยการรับรู้หนี้สินนั้นทำให้เกิดการรับรู้สินทรัพย์หรือค่าใช้จ่ายในเวลาเดียวกัน

การรับรู้รายการของรายได้

การรับรู้รายการ (Recognition) หมายถึง การบันทึกรายการหรือเหตุการณ์ทางบัญชีในสมุดบัญชี เพื่อรวมรายการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของงบกำไรขาดทุน ตามหลักการรับรู้รายการในงบการเงิน รายได้จะรับรู้เมื่อรายได้นั้นเกิดขึ้นแล้ว (Realized) หรือถือได้ว่าเกิดขึ้นแล้ว (Realizable) และกระบวนการที่ก่อให้เกิดรายได้ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วหรือถือได้ว่าดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ปัญหาของการรับรู้รายได้เกี่ยวข้องกับเวลาในการรับรู้และจำนวนเงินรายได้ที่รับรู้ การรับรู้รายได้เป็นปัญหา

ที่สำคัญและมีความซับซ้อนในทางปฏิบัติเนื่องจากรายได้จากการดำเนินงานมีหลายประเภทและรายได้แต่ละประเภทมีขั้นตอนในการดำเนินงานและเงื่อนไขที่แตกต่างกัน การรับรู้รายได้ในเวลาและจำนวนที่ถูกต้องมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผลการดำเนินงานของกิจการมีความถูกต้องตามควร เกณฑ์การรับรู้รายได้ **แม่บทการบัญชี** กำหนดให้กิจการรับรู้รายได้ในงบกำไรขาดทุนเมื่อ

- 1) ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตเพิ่มขึ้นเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของสินทรัพย์หรือการลดลงของหนี้สิน และ
- 2) กิจการสามารถวัดค่าของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตได้อย่างน่าเชื่อถือ

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า รายได้จะรับรู้ต่อเมื่อเกิดขึ้นแล้ว หรือมีความแน่นอนเพียงพอที่จะเกิดขึ้น และสามารถวัดค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ โดยการรับรู้รายได้จะเกิดขึ้นพร้อมกับการรับรู้ส่วนที่เพิ่มขึ้นของสินทรัพย์หรือส่วนที่ลดลงของหนี้สิน เช่น เมื่อกิจการขายสินค้าหรือให้บริการ จะมีผลให้สินทรัพย์สุทธิเพิ่มขึ้น กิจการจึงควรรับรู้รายได้จากการขายสินค้าหรือให้บริการนั้น การชำระหนี้สินอาจก่อให้เกิดรายได้ เช่น ในกรณีที่มีการส่งมอบสินค้าหรือบริการให้แก่ผู้ให้กู้เพื่อเป็นการชำระหนี้สิน

โดยทั่วไป การรับรู้รายได้เกิดขึ้นเมื่อเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแม่บทการบัญชีดังกล่าวข้างต้น โดยมีแนวทางในการปฏิบัติสำหรับแต่ละสถานการณ์ กำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 37 เรื่อง การรับรู้รายได้ โดยครอบคลุมถึงรายได้จากการขายสินค้า การให้บริการ และการให้ผู้อื่นใช้สินทรัพย์ของกิจการ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ในรูปของดอกเบี้ย ค่าสิทธิ และเงินปันผล

การรับรู้รายการของค่าใช้จ่าย

กิจการจะรับรู้ค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนเมื่อ

- 1) ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตลดลงเนื่องจากการลดลงของสินทรัพย์หรือการเพิ่มขึ้นของหนี้สินและ
- 2) กิจการสามารถวัดค่าของประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตได้อย่างน่าเชื่อถือ

ดังนั้น การรับรู้ค่าใช้จ่ายจะเกิดขึ้นพร้อมกับการรับรู้ส่วนที่ลดลงของสินทรัพย์หรือส่วนที่เพิ่มขึ้นของหนี้สิน เช่น การจ่ายดอกเบี้ย ซึ่งมีผลทำให้สินทรัพย์ลดลง หรือการตั้งดอกเบี้ยค้างจ่าย ซึ่งมีผลให้หนี้สินเพิ่มขึ้น เป็นต้น เกณฑ์ในการรับรู้ค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของค่าใช้จ่าย ได้แก่

- 1) การรับรู้ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นพร้อมกับรายได้ที่เกิดขึ้นจากรายการหรือเหตุการณ์ทางบัญชีเดียวกัน ตามแนวคิดของเกณฑ์การจับคู่รายได้และค่าใช้จ่าย (Matching Principle)

สำหรับค่าใช้จ่ายที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น การรับรู้ต้นทุนขายพร้อมกับรายได้ที่เกิดจากการขายสินค้า

- 2) การรับรู้ค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์การปันส่วนอย่างเป็นระบบและสมเหตุสมผล สำหรับค่าใช้จ่ายที่ไม่สัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ และประโยชน์ทางเศรษฐกิจของรายการจะเกิดในหลายรอบระยะเวลาบัญชี การปันส่วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อรับรู้ค่าใช้จ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีที่กิจการได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจจากสินทรัพย์ การปันส่วนมีความจำเป็นสำหรับการรับรู้ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการใช้สินทรัพย์ เช่น ค่าเสื่อมราคาอาคารและอุปกรณ์ ค่าตัดจำหน่ายค่าความนิยม สิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า เป็นต้น
- 3) การรับรู้ค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนทันทีที่รายจ่ายนั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคต เช่น ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการบำรุงรักษาบริเวณ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสวัสดิการพนักงาน เป็นต้น รายจ่ายเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจ แต่ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่อรายได้ทั้งในงวดปัจจุบันและในอนาคต จึงควรรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายทันทีในงวดที่เกิดขึ้น
- 4) การรับรู้ค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนทันทีที่ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตสำหรับรายจ่ายนั้นไม่เข้าเกณฑ์การรับรู้เป็นสินทรัพย์ในงบดุล ตัวอย่างเช่น ค่าโฆษณา ค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาที่ไม่เข้าเกณฑ์การรับรู้เป็นสินทรัพย์ เป็นต้น รายจ่ายเหล่านี้ อาจมีประโยชน์ต่อรายได้ในอนาคต แต่ไม่อาจหาหลักฐานที่ชัดเจนและรายได้ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้นจากค่าจ่ายนั้นเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน จึงควรรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่เกิดขึ้น
- 5) การรับรู้ค่าใช้จ่ายเมื่อกิจการต้องรับรู้หนี้สิน โดยไม่มีการรับรู้สินทรัพย์ ตัวอย่างเช่น การรับรู้หนี้สินจากการรับประกันสินค้า

แนวทางการรับรู้รายได้แต่ละประเภท

รายการหรือเหตุการณ์ทางบัญชีที่ก่อให้เกิดรายได้ อาจจำแนกได้เป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

- 1) การขายสินค้า รายได้ที่เกิดขึ้นได้แก่ รายได้จากการขาย
- 2) การให้บริการ รายได้ที่เกิดขึ้นได้แก่ รายได้จากการให้บริการ รายได้ค่าธรรมเนียม รายได้ค่าเช่า เป็นต้น
- 3) การให้ผู้อื่นใช้สินทรัพย์ของกิจการ รายได้ที่เกิดขึ้นได้แก่ รายได้ดอกเบี้ย รายได้ค่าสิทธิ รายได้เงินปันผล รายได้ค่าเช่า เป็นต้น
- 4) การจำหน่ายสินทรัพย์ที่ไม่ใช่สินค้า รายได้ที่เกิดขึ้นได้แก่ กำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์

เวลาของการรับรู้รายได้แต่ละประเภทข้างต้น อาจแสดงสรุปได้ในตารางต่อไปนี้

ชนิดของรายการ	การขายสินค้า	การให้บริการ	การให้ผู้อื่นใช้ สินทรัพย์	การจำหน่าย สินทรัพย์ที่ไม่ใช่ สินค้า
ประเภทรายได้	รายได้จากการขาย	รายได้จากการ ให้บริการ รายได้ ค่าธรรมเนียม รายได้ค่านายหน้า	รายได้ดอกเบี้ย รายได้ค่าสิทธิ รายได้เงินปันผล รายได้ค่าเช่า	กำไร(ขาดทุน)จาก การจำหน่าย สินทรัพย์
เวลาของการรับรู้ รายได้	เมื่อขายหรือส่ง มอบ	เมื่อให้บริการแล้ว และสามารถเรียก เก็บเงิน	เมื่อระยะเวลาผ่าน ไป หรือเมื่อมีการ ใช้สินทรัพย์	เมื่อขายหรือ แลกเปลี่ยน

การรับรู้รายได้แต่ละประเภท มีความแตกต่างกันไปตามประเภทและเงื่อนไขสำคัญของการ
ถือว่ารายได้เกิดขึ้น ในทางปฏิบัติ จึงควรนำหลักเกณฑ์การรับรู้รายได้มาประยุกต์ให้เหมาะสมกับ
สถานการณ์ โดยในกรณีปกติจะถือว่ารายได้เกิดขึ้นเมื่อมีการขายหรือส่งมอบ อย่างไรก็ตาม ในการ
ดำเนินกิจการบางประเภท อาจมีการรับรู้รายได้ก่อนการส่งมอบ เช่น รายได้จากสัญญาก่อสร้างระยะ
ยาว หรือการรับรู้รายได้หลังการส่งมอบ เช่น การขายผ่อนชำระ และการรับรู้รายได้จากการขายแบบ
พิเศษต่าง ๆ เช่น การฝากขาย แฟรนไชส์ เป็นต้น

การรับรู้รายได้เมื่อมีการขาย (ส่งมอบ)

การรับรู้รายได้เกิดขึ้นเมื่อมีการขาย ซึ่งโดยปกติจะหมายถึงเมื่อส่งมอบสินค้าให้แก่ลูกค้า ซึ่ง
โดยทั่วไป กิจการต้องรับรู้รายได้จากการขายสินค้า เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขทุกข้อต่อไปนี้

- 1) ความเสี่ยงและผลตอบแทนที่เป็นสาระสำคัญจากการเป็นเจ้าของสินค้าได้โอนให้กับผู้ซื้อ
แล้ว
- 2) กิจการไม่ได้มีการบริหารหรือควบคุมสินค้าที่ขายไปแล้วทั้งทางตรงและทางอ้อม
- 3) สามารถวัดมูลค่าได้อย่างน่าเชื่อถือ
- 4) มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของรายการบัญชี
นั้น เช่น การได้รับสิ่งตอบแทนจากการขาย หรือมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่จะได้รับ
สิ่งตอบแทนจากการขาย

- 5) สามารถวัดมูลค่าของต้นทุนที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นจากรายการบัญชีนั้นได้อย่างน่าเชื่อถือ

ในการพิจารณาตามเงื่อนไขข้างต้น กิจการต้องคำนึงถึงสถานการณ์แวดล้อมของรายการนั้น ๆ เช่น โดยทั่วไป การโอนความเสี่ยงและผลตอบแทนที่เป็นสาระสำคัญจากการเป็นเจ้าของสินค้าจะเกิดขึ้นพร้อมกับการโอนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในสินค้านั้น แต่ในบางกรณีอาจเกิดขึ้น ณ เวลาที่ต่างจากเวลาในการโอนกรรมสิทธิ์หรือการครอบครองสินค้าให้ผู้ซื้อ

การขายโดยมีเงื่อนไขซื้อคืน

การขายโดยมีสัญญาซื้อคืน (ไม่รวมการแลกเปลี่ยนสินค้า) ซึ่งผู้ขายตกลงที่จะซื้อสินค้าที่ขายไปนั้นคืนในภายหลัง หรือเมื่อผู้ขายมีสิทธิเลือกที่จะซื้อคืนหรือผู้ซื้อมีสิทธิที่จะขายคืน ผู้ขายต้องวิเคราะห์เนื้อหาของเงื่อนไขในข้อตกลงเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ขายได้โอนความเสี่ยงและผลตอบแทนของความเป็นเจ้าของให้ผู้ซื้อแล้วจึงจะสามารถรับรู้รายได้ หากความเสี่ยงและผลตอบแทนของความเป็นเจ้าของยังคงอยู่กับผู้ขาย แม้ว่าผู้ขายได้โอนกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายไปแล้ว รายการดังกล่าวถือเป็นการจัดหาเงินซึ่งไม่ก่อให้เกิดรายได้

การขายโดยผู้ซื้อที่มีสิทธิคืนสินค้า

ธุรกิจบางประเภทมีอัตราการรับคืนสินค้าจากลูกค้าต่อยอดขายในระดับที่สูง เช่น ธุรกิจจัดจำหน่ายสิ่งพิมพ์ วารสารและหนังสือ เป็นต้น โดยทั่วไป กิจการต้องไม่รับรู้รายได้ในกรณีที่ผู้ซื้อ มีสิทธิบอกเลิกการซื้อตามเงื่อนไขสัญญาซื้อขายและกิจการไม่สามารถประมาณความน่าจะเป็นที่ผู้ซื้อจะคืนสินค้านั้นได้ การรับรู้รายได้จากการขายโดยมีเงื่อนไขที่ผู้ซื้อสามารถคืนสินค้า มีทางเลือกที่พิจารณา 3 ทางเลือกได้แก่

- 1) ไม่รับรู้รายได้จนกว่าสิทธิของผู้ซื้อในการคืนสินค้าได้สิ้นสุดลง
- 2) รับรู้รายได้จากการขาย หักด้วยจำนวนที่คาดว่าจะได้รับคืน
- 3) รับรู้รายได้จากการขาย และบันทึกการรับคืนสินค้าเมื่อมีการรับคืน

ตามมาตรฐานการบัญชีไทยได้กำหนดแนวทางสำหรับการขายโดยมีเงื่อนไขที่ผู้ซื้อสามารถคืนสินค้าได้ภายในเวลาที่กำหนด ในกรณีที่มีความไม่แน่นอนในการคืนสินค้า กิจการต้องรับรู้รายได้เมื่อผู้ซื้อยอมรับสินค้าอย่างเป็นทางการแล้ว หรือเมื่อระยะเวลาการคืนสินค้าได้สิ้นสุดลงหลังจากที่ผู้ซื้อได้รับสินค้าแล้ว

การวัดมูลค่าของรายได้

การวัดมูลค่าของรายได้ จะใช้มูลค่ายุติธรรมของสิ่งตอบแทนที่ได้รับหรือค้ำรับ สุทธิจากจำนวนส่วนลดการค้าและส่วนลดตามปริมาณซื้อ ซึ่งโดยปกติสิ่งตอบแทนที่ได้รับหรือค้ำรับดังกล่าวมักจะอยู่ในรูปของเงินสดหรือสินทรัพย์เทียบเท่าเงินสด ในกรณีที่กิจการไม่ได้รับเงินสดหรือสินทรัพย์เทียบเท่าเงินสดในทันที เช่น กิจการอาจมีการให้สินเชื่อแก่ลูกค้าโดยไม่คิดดอกเบี้ย มูลค่ายุติธรรมของสิ่งตอบแทนต้องกำหนดโดยมูลค่าที่จะได้รับในอนาคตคิดลดให้เป็นมูลค่าปัจจุบันที่เท่ากับราคาเงินสดในปัจจุบันของสินค้าหรือบริการ โดยผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันและจำนวนเงินที่จะได้รับในอนาคต จะรับรู้เป็นรายได้ดอกเบี้ย

การบันทึกรายการค้าในสมุดรายการขั้นต้น

การบันทึกรายการค้าเกี่ยวกับการรับรู้รายการสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และค่าใช้จ่าย ตามกรอบแนวคิดสำหรับการรายงานทางการเงิน โดยบันทึกรายการค้าในสมุดรายการขั้นต้น เรียงตามลำดับของเหตุการณ์การดำเนินงานอย่างมีระบบและน่าเชื่อถือ สมุดรายการขั้นต้นประกอบด้วย

1. สมุดรายวันทั่วไป (General Journal)

สมุดรายวันทั่วไป

หน้า.....

วันที่	รายการ	เลขที่บัญชี	เดบิต	เครดิต

2. สมุดรายวันเฉพาะ (Special Journal)

รายการปรับปรุง

1. ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย
2. ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า
3. รายได้ค้างรับ
4. รายได้รับล่วงหน้า
5. วัสดุสิ้นเปลืองใช้ไป / วัสดุสำนักงานใช้ไป
6. หนี้สงสัยจะสูญ
7. ค่าเสื่อมราคา

ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแล้วในการดำเนินงานของรอบระยะเวลาบัญชี แต่กิจการยังไม่ได้จ่ายเงิน ทำให้กิจการมีหนี้สิน ที่เรียกว่า “ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย” ดังนั้น กิจการต้องบันทึกบัญชีรายการเกี่ยวกับ “ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น” ในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น และบันทึกการปรับปรุงรายการเกี่ยวกับ “หนี้สิน” ที่เกิดจากกิจการได้ใช้บริการแล้วแต่ยังไม่ได้จ่ายเงิน

 ตัวอย่าง วันที่ 31 ธันวาคม 2558 กิจการได้รับใบแจ้งหนี้ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าโทรศัพท์ของเดือน ธันวาคม 2558 จำนวนเงินรวม 25,000.-บาท

ประเด็นพิจารณา : กิจการได้รับบริการเกี่ยวกับสาธารณูปโภคแล้ว (ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์) แต่ยังไม่ได้จ่ายเงิน ซึ่งหมายความว่า กิจการมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นแล้วในเดือนธันวาคม 2558 แต่ยังไม่ได้จ่ายเงินทำให้กิจการมีหนี้สิน ดังนั้น กิจการต้องปรับปรุง “ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย” เพื่อรับรู้รายการ “ค่าใช้จ่าย” สำหรับปี 2558 ตามหลักเกณฑ์คงค้าง

วิเคราะห์รายการปรับปรุง :

กิจการมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น คือ บัญชีค่าสาธารณูปโภค บันทึกการปรับปรุงด้าน Dr.

กิจการมีหนี้สินเพิ่มขึ้น คือ บัญชีค่าสาธารณูปโภคค้างจ่าย บันทึกการปรับปรุงด้าน Cr.

2558

ธ.ค. 31 Dr.ค่าสาธารณูปโภค (Exp.)

25,000.-

Cr.ค่าสาธารณูปโภคค้างจ่าย (L.)

25,000.-

 ตัวอย่าง วันที่ 31 ธันวาคม 2558 กิจการยังไม่ได้จ่ายเงินเดือนพนักงาน จำนวน 30,000.-บาท

ประเด็นพิจารณา : กิจการได้ใช้แรงงานของพนักงานไปแล้วต้องจ่ายค่าตอบแทนให้พนักงานเป็นเงินเดือน(หรือค่าจ้าง) แต่ยังไม่ได้จ่ายเงิน ซึ่งหมายความว่า กิจการมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นแล้วในเดือนธันวาคม 2558 แต่ยังไม่ได้จ่ายเงินทำให้กิจการมีหนี้สิน ดังนั้น กิจการต้องปรับปรุง “ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย” เพื่อรับรู้รายการ “ค่าใช้จ่าย” สำหรับปี 2558 ตามหลักเกณฑ์คงค้าง

วิเคราะห์รายการปรับปรุง :

กิจการมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น คือ บัญชีเงินเดือนพนักงาน บันทึกรายการปรับปรุงด้าน Dr.

กิจการมีหนี้สินเพิ่มขึ้น คือ บัญชีเงินเดือนพนักงานค้างจ่าย บันทึกรายการปรับปรุงด้าน Cr.

2558

ธ.ค. 31 Dr. เงินเดือนพนักงาน

30,000.-

Cr. เงินเดือนพนักงานค้างจ่าย

30,000.-

บันทึกรายการปรับปรุงเงินเดือนพนักงานค้างจ่าย

ค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีถัดไป แต่กิจการได้จ่ายเงินล่วงหน้าไปก่อน โดยที่กิจการยังไม่ได้รับบริการจากการจ่ายเงิน เป็นค่าใช้จ่ายที่กิจการยังไม่ได้รับ

รายได้ค้างรับ หมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นแล้วจากการดำเนินงานของกิจการในรอบระยะเวลาบัญชี แต่กิจการยังไม่ได้รับเงินค่าตอบแทนค่าบริการนั้น ทำให้กิจการมีสินทรัพย์ ที่เรียกว่า “รายได้ค้างรับ” ซึ่งรายได้ค้างรับ ดังนั้น กิจการต้องบันทึกบัญชีรายการเกี่ยวกับ “รายได้ที่เกิดขึ้น” ในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น และบันทึกการปรับปรุงรายการเกี่ยวกับ “สินทรัพย์” ที่เกิดจากกิจการได้ให้บริการแล้วแต่ยังไม่ได้รับเงิน

 ตัวอย่าง วันที่ 25 ธันวาคม 2558 กิจการได้รับแจ้งการประกาศจ่ายเงินปันผลจากบริษัท เสรี จำกัด เป็นเงิน 25,000.-บาท โดยบริษัท เสรี จำกัด จะจ่ายเงินปันผลให้ในวันที่ 30 มกราคม 2559

ประเด็นพิจารณา : กิจการได้รับแจ้งจากบริษัท เสรี จำกัด ในการประกาศจ่ายเงินปันผล ซึ่งบริษัท เสรี จำกัด ยังไม่ได้จ่ายเงินปันผล ซึ่งหมายความว่า กิจการมีรายได้เกิดขึ้นแล้วในวันที่ 25 ธันวาคม 2558 แต่กิจการยังไม่ได้รับเงินจากบริษัท เสรี จำกัด ทำให้กิจการมีสินทรัพย์ ดังนั้น กิจการต้องปรับปรุง “รายได้ค้างรับ” เพื่อรับรู้รายการ “รายได้” สำหรับปี 2558 ตามหลักเกณฑ์คงค้าง

วิเคราะห์รายการปรับปรุง :

กิจการมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้น คือ บัญชีเงินปันผลค้างรับ บันทึกการปรับปรุงด้าน Dr.

กิจการมีรายได้เกิดขึ้น คือ บัญชีรายได้เงินปันผล บันทึกการปรับปรุงด้าน Cr.

2558

ธ.ค. 25 Dr. เงินปันผลค้างรับ 25,000.-

Cr. รายได้เงินปันผล 25,000.-

 ตัวอย่าง กิจการมีห้องว่างให้บุคคลทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ โดยคิดค่าเช่าเดือนละ 35,000.-บาท โดยให้มีผู้มาเช่าห้องดังกล่าว กำหนดให้ผู้เช่าต้องจ่ายเงินทุกวันที่ 1 ของเดือน

ประเด็นพิจารณา : วันที่ 31 ธันวาคม 2558 กิจการมีรายได้เกิดขึ้นแล้ว แต่กิจการยังไม่ได้รับเงินจากผู้เช่า ซึ่งกิจการจะได้รับเงินจากผู้เช่าในวันที่ 1 มกราคม 2559 ดังนั้น กิจการต้องปรับปรุง “รายได้ค้างรับ” เป็นสินทรัพย์ไว้เพื่อรับรู้รายการ “รายได้” สำหรับปี 2558 ตามหลักเกณฑ์คงค้าง

วิเคราะห์รายการปรับปรุง :

กิจการมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้น คือ บัญชีรายได้ค่าเช่าค้างรับ บันทึกการปรับปรุงด้าน Dr.

กิจการมีรายได้เกิดขึ้น คือ บัญชีรายได้ค่าเช่า บันทึกการปรับปรุงด้าน Cr.

2558

ธ.ค. 25 Dr. รายได้ค่าเช่าค้างรับ

35,000.-

Cr. รายได้ค่าเช่า

35,000.-

รายได้รับล่วงหน้า หมายถึง รายได้ที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีถัดไป และกิจการได้รับเงินล่วงหน้ามาก่อน โดยที่กิจการยังไม่ได้ให้บริการจากการรับเงิน ดังนั้น รายได้รับล่วงหน้า จัดเป็นบัญชีประเภทหนี้สิน รายได้รับล่วงหน้า เป็นบัญชีประเภท “หนี้สินหมุนเวียน” ให้พิจารณาว่าวันที่รับเงินยังไม่ได้ให้บริการ แต่จะให้บริการในอนาคตวันใกล้ โดยรับเงินสามารถบันทึกได้ 2 วิธี

วิธีที่ 1 บันทึกเป็นรายได้ทั้งจำนวน → วันสิ้นงวดต้องปรับ R เป็น L

วิธีที่ 2 บันทึกเป็นหนี้สินทั้งจำนวน → วันสิ้นงวดต้องปรับ L เป็น R

รายการ	บันทึกเงินที่รับล่วงหน้าทั้งจำนวน เป็น “หนี้สิน”	บันทึกเงินที่รับล่วงหน้าทั้งจำนวนเป็น “รายได้”
วันที่ 1 พฤศจิกายน 2558 กิจการได้รับค่าเช่าร้าน เป็นเงินสดจำนวน 12,000.- บาท สำหรับ สัญญาเช่า 6 เดือน (ตั้งแต่ 1 พ.ย. 2558 ถึง 1 พ.ค. 2559) กิจการปิดบัญชีตามรอบระยะเวลาบัญชีทุกวันที่ 31 ธันวาคม ของทุกปี	2558 พ.ย. 1 Dr. เงินสด 12,000.- Cr. รายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า 12,000.-	2558 พ.ย. 1 Dr. เงินสด 12,000.- Cr. รายได้ค่าเช่า 12,000.-
	2558 ธ.ค. 31 Dr. รายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า 4,000.- Cr. รายได้ค่าเช่า 4,000.- บันทึกรายการปรับปรุงรายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้าให้เป็นรายได้สำหรับปี 2 เดือน = $12,000 * 2/6$	2558 ธ.ค. 31 Dr. รายได้ค่าเช่า 8,000.- Cr. รายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า 8,000.- บันทึกรายการปรับปรุงรายได้ค่าเช่าให้เป็นรายได้สำหรับปี 2 เดือน และเป็นรายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า 4 เดือน = $12,000 * 4/6$
สรุป :- ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558 กิจการจะมีบัญชีรายได้ค่าเช่า จำนวน 4,000.- แสดงรายการเป็นรายได้ในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และมีบัญชีรายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า จำนวน 8,000.- บาท แสดงรายการเป็นหนี้สินหมุนเวียนในงบแสดงฐานะการเงิน		

วิธีที่ 1 วันที่ 1 ก.ย. 2556 กิจการรับค่าเช่าล่วงหน้า 6 เดือนๆ ละ 3,000.-

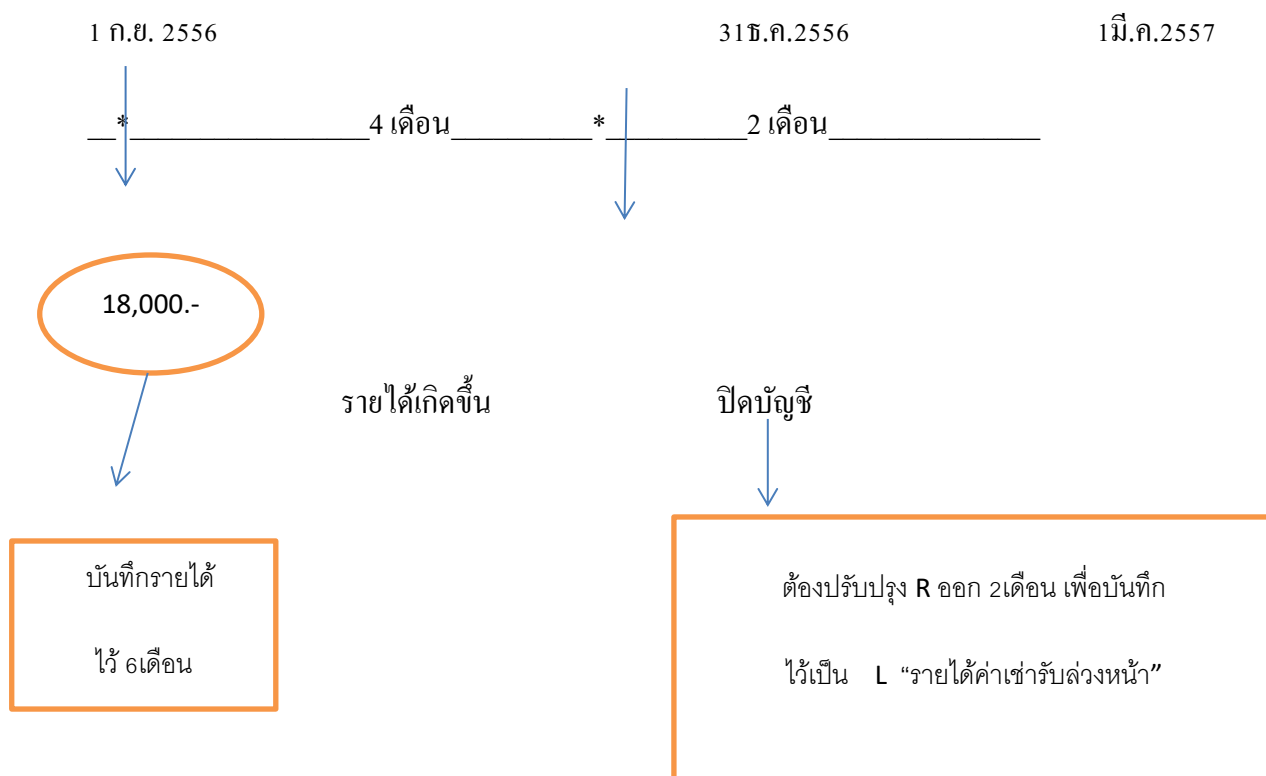
กิจการบันทึกเป็นรายได้ทั้งจำนวน

2556

ก.ย. 1	Dr.เงินสด (3,000*6)	18,000.-
--------	-----------------------	----------

Cr.รายได้/ค่าเช่ารับ	18,000.-
----------------------	----------

บันทึกการรับเงินสดสำหรับค่าเช่า 6 เดือน

ร.ค. 31	Dr. รายได้ค่าเช่า (3,000*2) (R)	6,000.-
---------	-------------------------------------	---------

Cr.รายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า (R)	6,000.-
---------------------------------	---------

ปรับปรุงรายได้ให้เป็นหนี้สิน

บัญชีรายได้อื่น		เลขที่บัญชี 4001
2556	2556	
ธ.ค.31 รายได้อื่นรับล่วงหน้า 6,000.-	ก.ย.1 เงินสด	18,000.-

บัญชีรายได้อื่นรับล่วงหน้า		เลขที่บัญชี 2101
	2556	
	ธ.ค.31 รายได้อื่น	6,000.-

การปรับปรุงรายการ

1. รายได้อื่นรับล่วงหน้า ที่ปรากฏในงบทดลองก่อนปิดบัญชี จำนวน 42,000.-บาท กิจกรรมรับมาเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 25x3 เป็นสัญญาการให้บริการ 1 ปี (แสดงว่าตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 25x3 ถึงวันที่ 1 พฤษภาคม 25x4)

ประเด็นพิจารณา : จะเห็นได้ว่าสัญญาดังกล่าวนี้แบ่งช่วงระยะเวลาเป็น 2 ช่วง คือ

- 1.1 ช่วงเวลาที่อยู่ในรอบปี 25x3 คือ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม ถึง วันที่ 31 ธันวาคม 25x3

กิจกรรมมีรายได้เกิดขึ้นแล้ว สำหรับปี 25x3 เป็นเวลา 8 เดือน

- 1.2 ช่วงเวลาที่อยู่ในรอบปี 25x4 คือ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง วันที่ 1 พฤษภาคม 25x4
- กิจกรรมจะมีรายได้เกิดขึ้น สำหรับปี 25x3 เป็นเวลา 4 เดือน

ดังนั้น ข้อมูลดังกล่าวนี้กิจการต้องปรับปรุง “รายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า” ให้เป็น “รายได้ค่าเช่า” (ปรับปรุงการตัดหนี้สินเพื่อรับรู้รายได้) สำหรับปี 25x3 เท่ากับ $42,000 * (8/12)$ คิดเป็นเงิน 28,000.-บาท

25x3

ธ.ค. 31	Dr. รายได้ค่าเช่ารับล่วงหน้า	28,000.-	
	Cr. รายได้ค่าเช่า		28,000.-

2. ผู้เช่ารายหนึ่งยังมิได้จ่ายชำระหนี้ค่าเช่าเดือนธันวาคม เป็นเงิน 5,000.-บาท ได้ส่งใบแจ้งหนี้ไปแล้วแต่ยังไม่ได้รับเงิน

ประเด็นพิจารณา : กรณีนี้กิจการให้บริการแก่ลูกค้าแล้ว ทำให้กิจการมีรายได้เกิดขึ้นแล้ว (รายได้ค่าเช่า) ซึ่งกิจการส่งใบแจ้งหนี้ไปให้แล้ว แต่กิจการยังไม่ได้รับเงิน

ดังนั้น : สามารถวิเคราะห์รายการค้าได้ว่า สินทรัพย์เพิ่ม (Dr. ลูกหนี้การค้า) / รายได้เกิดขึ้น (Cr. รายได้ค่าเช่า)

25x3

ธ.ค. 31	Dr. ลูกหนี้การค้า	5,000.-	
	Cr. รายได้ค่าเช่า		5,000.-

3. ค่าเบี้ยประกันภัย อายุกรมธรรม์ 1 ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 25x3

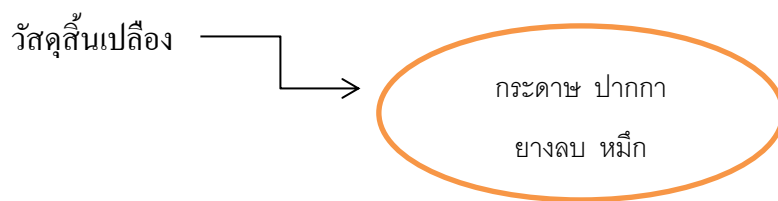
ประเด็นพิจารณา : จะเห็นได้ว่ากรมธรรม์ ดังกล่าวนี้แบ่งช่วงระยะเวลาเป็น 2 ช่วง คือ

- 3.1 ช่วงเวลาที่อยู่ในรอบปี 25x3 คือ ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ถึง วันที่ 31 ธันวาคม 25x3
กิจการมี

ค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นแล้ว สำหรับปี 25x3 เป็นเวลา 3 เดือน

- 3.2 ช่วงเวลาที่อยู่ในรอบปี 25x4 คือ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง วันที่ 1 ตุลาคม 25x4

ดังนั้น ข้อมูลดังกล่าวนี้กิจการต้องปรับปรุง “ค่าเบี้ยประกันจ่าย” ให้เป็น “ค่าเบี้ยประกันจ่ายล่วงหน้า” (ปรับปรุงค่าใช้จ่ายเพื่อบันทึกสินทรัพย์) สำหรับปี 25x3 เท่ากับ $24,000 * (9/12)$ คิดเป็นเงิน 18,000.-บาท

วัตถุประสงค์งาน

วัสดุสิ้นเปลืองทั่วไป / วัสดุสำนักงานทั่วไป

วัสดุสิ้นเปลือง หรือ วัสดุสำนักงาน เป็นรายการประเภท สินทรัพย์ ที่มีไว้ใช้ในการดำเนินงาน

วัสดุสิ้นเปลืองใช้ไป หรือ วัสดุสำนักงานใช้ไป เป็นรายการประเภท ค่าใช้จ่าย ที่
เกิดจากการใช้สินทรัพย์ในการดำเนินงาน

ตัวอย่าง เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2558 กิจการที่อวดุดำรงงานเป็นเงินสด จำนวน 25,000.-บาท

วิเคราะห์รายการค้า :

สินทรัพย์เพิ่ม คือ Dr. บัญชีวัสดุสำนักงาน จำนวนเงิน 25,000.-

สินทรัพย์ลด คือ Cr. บัญชีเงินสด จำนวนเงิน 25,000.-

2558

เม.ย. 18 Dr. วัสดุสำนักงาน	25,000.-
----------------------------	----------

Cr.เงินสด	25,000.-
-----------	----------

บันทึกการซื้อวัสดุสำนักงานเป็นเงินสด

.....

ต่อมาในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 กิจการได้ตรวจนับวัสดุสำนักงานคงเหลือ เท่ากับ 2,000.-บาท แสดงว่าระหว่างปี 2558 กิจการได้ใช้วัสดุสำนักงานในการดำเนินงานไปทั้งหมดเท่ากับ 23,000.-บาท

วิเคราะห์รายการค้า :

ค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น คือ Dr.บัญชีวัสดุสำนักงานใช้ไป จำนวนเงิน 23,000.-

สินทรัพย์ลด คือ Cr.บัญชีวัสดุสำนักงาน จำนวนเงิน 23,000.-

2558

ธ.ค. 31 Dr.วัสดุสำนักงานใช้ไป 23,000.-

Cr.วัสดุสำนักงาน

23,000.-

บันทึกรายการปรับปรุงสินทรัพย์เป็นค่าใช้จ่าย

.....

หนี้สงสัยจะสูญ

เมื่อกิจการให้สินเชื่อหรือให้เครดิตกับลูกค้า เช่น การขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ หรือ การส่งบิลไปเรียกเก็บเงินจากลูกค้า เป็นต้น ทำให้กิจการยังไม่ได้รับเงินจากการขายสินค้าหรือการให้บริการ ดังนั้น กิจการต้องเผื่อใจเกี่ยวกับการเกิดหนี้สูญที่ลูกหนี้ไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ได้ ตามมาตรฐานการบัญชีได้กำหนดเกณฑ์เกี่ยวกับการตัดจำหน่ายลูกหนี้เป็นหนี้สูญ 2 วิธี คือ

1. การตัดจำหน่ายลูกหนี้โดยตรง
2. การประมาณหนี้สงสัยจะสูญ

ในที่นี้จะกล่าวถึงการประมาณหนี้สงสัยจะสูญเท่านั้น โดยการประมาณหนี้สงสัยจะสูญสามารถคำนวณได้ 2 วิธี คือ

1. ประมาณหนี้สงสัยจะสูญจากยอดขาย
2. ประมาณหนี้สงสัยจะสูญจากยอดลูกหนี้

ตัวอย่าง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558 กิจการมีรายการเกี่ยวกับ

● บัญชีขายสินค้า	100,000.-
● บัญชีรับคืนและส่วนลด	3,000.-
● บัญชีส่วนลดจ่าย	1,000.-
● บัญชีลูกหนี้การค้า	36,000.-
● บัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	500.-

กิจการกำหนดนโยบายในการประมาณหนี้สงสัยจะสูญ คือ

1. ให้ประมาณหนี้สงสัยจะสูญจากยอดขายสุทธิ ในอัตราร้อยละ 1 ดังนั้น ยอดขายสุทธิ คือ ยอดขาย – รับคืนและส่วนลด – ส่วนลดจ่าย ดังนั้น ยอดขายสุทธิ เท่ากับ 96,000.-บาท
2. ให้ประมาณหนี้สงสัยจะสูญจากยอดลูกหนี้ในอัตราร้อยละ 2

1. ประมาณหนี้สงสัยจะสูญจากยอดขาย(ในที่นี้ คือ ยอดขายสุทธิ) โดยมีหลักการดังต่อไปนี้ - คำนวณประมาณหนี้สงสัยจะสูญ ตามนโยบาย $= 96,000 * 0.01$ $= 960.-บาท$ - เมื่อคำนวณได้แล้วให้นำจำนวนเงินที่คำนวณได้บันทึกรายการได้เลย ดังนั้นบันทึกรายการ โดย Dr.หนี้สงสัยจะสูญ Cr. ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	2. ประมาณหนี้สงสัยจะสูญจากยอดลูกหนี้ (ในที่นี้ คือ ยอดลูกหนี้ปลายปี) โดยมีหลักการดังต่อไปนี้ - คำนวณประมาณหนี้สงสัยจะสูญตามนโยบาย $= 36,000 * 0.02$ $= 720.-บาท$ - คำนวณประมาณหนี้สงสัยจะสูญได้เท่าใดให้หักไว้ก่อน - ให้ย้อนไปดูว่าบัญชีค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญขณะนั้นมียอดเท่ากับ 500.- ดังนั้น กิจการต้องบันทึกการประมาณการหนี้สงสัยจะสูญ โดย Dr.หนี้สงสัยจะสูญ Cr.ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ - จำนวนเงินที่จดบันทึก 1. ถ้าจำนวนเงินที่คำนวณ คือ 720 มากกว่า ที่มีอยู่แล้วด้าน Cr. 500 ดังนั้นจำนวนเงินที่บันทึก คือ Cr.220 2. ถ้าจำนวนเงินที่คำนวณได้ คือ 720 แต่ที่มีอยู่แล้ว Dr. 500 ดังนั้น จำนวนเงินที่จดบันทึก คือ Cr.1,220
2558 ธ.ค. 31 Dr.หนี้สงสัยจะสูญ 960.- Cr.ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ 960.-	

ค่าเสื่อมราคา

ค่าเสื่อมราคาเป็นรายการประเภทค่าใช้จ่าย ที่เกิดจากกิจการใช้สินทรัพย์ชนิดไม่หมุนเวียนในการดำเนินงาน ซึ่งสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนในที่นี้ เช่น อุปกรณ์ อาคาร เครื่องจักร และรถยนต์ เป็นต้น

เมื่อกิจการใช้สินทรัพย์ดังกล่าวแล้ว ทำให้สภาพของสินทรัพย์นั้นเสื่อมสภาพลงไป เรียกว่า ค่าเสื่อมราคา ซึ่งการคำนวณค่าเสื่อมราคามีหลายวิธี ในที่นี้จะกล่าวถึงการคำนวณค่าเสื่อมราคาด้วยวิธีเส้นตรง เท่านั้น ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและนิยมใช้ในการคำนวณค่าเสื่อมราคา

การคำนวณค่าเสื่อมราคาด้วยวิธีเส้นตรงต่อปี

$$\text{ค่าเสื่อมราคาต่อปี} = \frac{\text{ราคาทุนของสินทรัพย์} - \text{มูลค่าคงเหลือ}}{\text{อายุการให้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ}}$$

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับค่าเสื่อมราคา

Dr. ค่าเสื่อมราคา – ระบุสินทรัพย์ xxx

Cr. ค่าเสื่อมราคาสะสม – ระบุสินทรัพย์ xxx

หรือ การคำนวณอัตราค่าเสื่อมราคาด้วยวิธีเส้นตรงต่อปี

$$= \frac{\text{อัตราค่าเสื่อมราคาทั้งหมด } 100 \%}{\text{อายุที่ให้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ}}$$

ตัวอย่าง เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2558 กิจการซื้อเครื่องจักรในราคา 1,000,000.-บาท และจ่ายค่าขนส่ง ค่าติดตั้ง และค่าทดลองเครื่องจักร เป็นเงิน 100,000.-บาท โดยคาดว่า

เครื่องจักรดังกล่าวจะใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจได้ 5 ปี จากนั้นจะมีมูลค่าคงเหลือ 100,000.-บาท

$$\begin{aligned}\text{ราคาทุนของเครื่องจักร} &= \text{ราคาที่จ่ายซื้อจนถึงใช้งานได้} \\ &= 1,000,000 + 100,000 = 1,100,000.- \text{ บาท}\end{aligned}$$

ดังนั้น กิจการคำนวณค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรต่อปีด้วยวิธีเส้นตรง

$$\begin{aligned}\text{ค่าเสื่อมราคาต่อปี} &= \frac{\text{ราคาทุนของสินทรัพย์} - \text{มูลค่าคงเหลือ}}{\text{อายุการให้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ}} \\ &= (1,100,000 - 100,000) / 5 \\ &= 200,000.-\text{บาทต่อปี}\end{aligned}$$

2558

ธ.ค. 31 Dr.ค่าเสื่อมราคา – เครื่องจักร 200,000.-

Cr.ค่าเสื่อมราคาสะสม – เครื่องจักร 200,000.-

บันทึกค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับปี 2558

การแสดงรายการเครื่องจักรในงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม

รายการ	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562
เครื่องจักร	1,100,000	1,100,000	1,100,000	1,100,000	1,100,000
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	200,000	400,000	600,000	800,000	1,000,000
ราคาตามบัญชีของเครื่องจักร	900,000	700,000	500,000	300,000	100,000

ตัวอย่าง เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2558 กิจการซื้อเครื่องจักรในราคา 1,000,000.-บาท และจ่ายค่าขนส่ง ค่าติดตั้ง และค่าทดลองเครื่องจักร เป็นเงิน 100,000.-บาท โดยคาดว่าเครื่องจักรดังกล่าวจะใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจได้ 5 ปี จากนั้นจะมีมูลค่าคงเหลือ 100,000.-บาท

ดังนั้น กิจการคำนวณค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรต่อปีด้วยวิธีเส้นตรง

$$= (\text{ราคาทุนของเครื่องจักร} - \text{มูลค่าคงเหลือ}) / \text{อายุที่ใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ}$$

ราคาทุนของเครื่องจักร = ราคาที่จ่ายซื้อจนถึงใช้งานได้

$$= 1,000,000 + 100,000$$

$$= 1,100,000.-$$

ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรต่อปี

$$= (1,100,000 - 100,000) / 5$$

$$= 200,000.-\text{บาทต่อปี}$$

2558

ธ.ค. 31 Dr.ค่าเสื่อมราคา – เครื่องจักร 150,000.-

Cr.ค่าเสื่อมราคาสะสม – เครื่องจักร 150,000.-

บันทึกค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับปี 2558

$$= 200,000 * 9/12$$

$$= 150,000.-$$

2559

ณ.ค. 31 Dr.ค่าเสื่อมราคา – เครื่องจักร 200,000.-

Cr.ค่าเสื่อมราคาสะสม – เครื่องจักร 200,000.-

บันทึกค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรเป็นค่าใช้จ่าย

สำหรับปี 2559

.....

การแสดงรายการเครื่องจักรในงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม

รายการ	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560	ปี 2561	ปี 2562
เครื่องจักร	1,100,000	1,100,000	1,100,000	1,100,000	1,100,000
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม	150,000	350,000	550,000	750,000	950,000
ราคาตามบัญชีของเครื่องจักร					

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้า มี 2 วิธี

1. การตรวจนับสินค้าคงเหลือเมื่อสิ้นงวด (Periodic Inventory System)
2. การตรวจนับสินค้าคงเหลืออย่างต่อเนื่อง (Perpetual Inventory System)

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าด้วยระบบการตรวจนับสินค้าคงเหลือเมื่อสิ้นงวด

1. กิจการซื้อสินค้าเป็นเงินสด บันทึกรายการ โดย

Dr. ซื้อสินค้า (Exp.)	***
Cr. เงินสด	***

2. กิจการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ บันทึกรายการ โดย

Dr. ซื้อสินค้า (Exp.)	***
Cr. เจ้าหนี้การค้า	***

3. กิจการซื้อสินค้าโดยจ่ายเช็ค (กิจการจ่ายเช็คเพื่อซื้อสินค้า) บันทึกรายการ โดย

Dr. ซื้อสินค้า (Exp.)	***
Cr. เงินฝากธนาคาร	***

4. กิจการซื้อสินค้าโดยจ่ายเป็นเช็คเชิรเช็ค บันทึกรายการ โดย

Dr. ซื้อสินค้า (Exp.)	***
Cr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร	***

5. กิจการซื้อสินค้าโดยออกตั๋วสัญญาใช้เงิน บันทึกรายการ โดย

- Dr. ซื้อสินค้า(Exp.) ***
- Cr. ตัวเงินจ่าย ***
6. กิจการซื้อสินค้าโดยรับรองตั๋วแลกเงิน บันทึกรายการ โดย
- Dr. ซื้อสินค้า(Exp.) ***
- Cr. ตัวเงินจ่าย ***
7. กิจการจ่ายค่าขนส่งสินค้าขาเข้า บันทึกรายการ โดย
- Dr. ค่าขนส่งสินค้าขาเข้า ***
- Cr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร ***
8. กิจการส่งคืนสินค้า บันทึกรายการ โดย
- Dr. เงินสด / เจ้าหนี้การค้า ***
- Cr. ส่งคืนสินค้า ***
9. กิจการจ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้การค้า (กรณีที่ได้รับส่วนลดเงินสด) บันทึกรายการ โดย
- Dr. เจ้าหนี้การค้า ***
- Cr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร ***
- Cr. ส่วนลดรับ (เป็นส่วนลดเงินสดที่ฝ่ายผู้ซื้อเป็นผู้บันทึก) ***
10. กิจการจ่ายชำระหนี้ตามตั๋วแลกเงิน (ตัวสัญญาใช้เงิน) บันทึกรายการ โดย
- Dr. ตัวเงินจ่าย ***
- Dr. ดอกเบี้ยจ่าย ***
- Cr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร ***

11. กิจการขายสินค้าเป็นเงินสด บันทึกรายการ โดย

Dr. เงินสด

Cr. รายได้จากการขายสินค้า / ขายสินค้า

12. กิจการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ บันทึกรายการ โดย

Dr. ลูกหนี้การค้า

Cr. ขายสินค้า

13. กิจการขายสินค้าโดยได้รับเช็ค บันทึกรายการ โดย

Dr. เงินสด

Cr. ขายสินค้า

14. กิจการขายสินค้า โดยได้รับเช็คเชิรเช็ค บันทึกรายการ โดย

Dr. เงินสด

Cr. ขายสินค้า

15. กิจการขายสินค้า โดยได้รับตั๋วสัญญาใช้เงิน บันทึกรายการ โดย

Dr. ตั๋วเงินรับ

Cr. ขายสินค้า

16. กิจการขายสินค้า โดยออกตั๋วแลกเงิน บันทึกรายการ โดย

Dr. ตั๋วเงินรับ

Cr. ขายสินค้า

17. กิจการจ่ายค่าขนส่งสินค้าให้ลูกค้า บันทึกรายการ โดย

Dr. ค่าขนส่งออก ***

Cr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร ***

18. กิจการรับคืนสินค้า บันทึกรายการ โดย

Dr. รับคืนสินค้า ***

Cr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร / ลูกหนี้การค้า ***

19. กิจการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ (กรณีที่มีส่วนลดเงินสด) บันทึกรายการ โดย

Dr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร ***

Dr. ส่วนลดจ่าย (เป็นส่วนลดเงินสดที่ฝ่ายผู้ขายเป็นผู้บันทึก) ***

Cr. ลูกหนี้การค้า ***

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าด้วยระบบการตรวจนับสินค้าอย่างต่อเนื่อง

1. กิจการซื้อสินค้าเป็นเงินสด บันทึกรายการ โดย

Dr. สินค้าคงเหลือ (A.)

Cr. เงินสด

2. กิจการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ บันทึกรายการ โดย

Dr. สินค้าคงเหลือ (A.)

Cr. เจ้าหนี้การค้า

3. กิจการซื้อสินค้าโดยจ่ายเช็ค (กิจการจ่ายเช็คเพื่อซื้อสินค้า) บันทึกรายการ โดย

Dr. สินค้าคงเหลือ (A.)

Cr. เงินฝากธนาคาร

4. กิจการซื้อสินค้าโดยจ่ายเป็นเช็คเชิรเช็ค บันทึกรายการ โดย

Dr. สินค้าคงเหลือ (A.)

Cr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร

5. กิจการซื้อสินค้าโดยออกตั๋วสัญญาใช้เงิน บันทึกรายการ โดย

Dr. สินค้าคงเหลือ (A.)

Cr. ตั๋วเงินจ่าย

6. กิจการซื้อสินค้าโดยรับรองตั๋วแลกเงิน บันทึกรายการ โดย

Dr. สินค้าคงเหลือ(A.)

Cr. ตัวเงินจ่าย

7. กิจการจ่ายค่าขนส่งสินค้าขาเข้า บันทึกรายการ โดย

Dr. สินค้าคงเหลือ (A.)

Cr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร

8. กิจการส่งคืนสินค้า บันทึกรายการ โดย

Dr. เงินสด / เจ้าหนี้การค้า

Cr. สินค้าคงเหลือ (A.)

9. กิจการจ่ายชำระหนี้ให้เจ้าหนี้การค้า (กรณีที่ได้รับส่วนลดเงินสด) บันทึกรายการ โดย

Dr. เจ้าหนี้การค้า

Cr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร

Cr. สินค้าคงเหลือ (A.)

10. กิจการจ่ายชำระหนี้ตามตั๋วแลกเงิน (ตั๋วสัญญาใช้เงิน) บันทึกรายการ โดย

Dr. ตัวเงินจ่าย

Dr. ดอกเบี้ยจ่าย

Cr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร

11. กิจการขายสินค้าเป็นเงินสด บันทึกรายการ โดย

Dr. เงินสด

Cr. รายได้จากการขายสินค้า / ขายสินค้า

12. กิจการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ บันทึกรายการ โดย

Dr. ลูกหนี้การค้า

Cr. ขายสินค้า

13. กิจการขายสินค้าโดยได้รับเช็ค (กิจการได้รับเช็คจากการขายสินค้า) บันทึกรายการ โดย

Dr. เงินสด

Cr. ขายสินค้า

14. กิจการขายสินค้า โดยได้รับเช็คเชียวเช็ค บันทึกรายการ โดย

Dr. เงินสด

Cr. ขายสินค้า

15. กิจการขายสินค้า โดยได้รับตั๋วสัญญาใช้เงิน บันทึกรายการ โดย

Dr. ตั๋วเงินรับ

Cr. ขายสินค้า

16. กิจการขายสินค้า โดยออกตั๋วแลกเงิน บันทึกรายการ โดย

Dr. ตั๋วเงินรับ

Cr. ขายสินค้า

17. ในระบบการตรวจนับสินค้าคงเหลืออย่างต่อเนื่อง ต้องบันทึกต้นทุนขายสินค้า ทุกครั้งเมื่อมีการขายสินค้า (ไม่ว่ากรณีใด) บันทึกรายการ โดย

Dr. ต้นทุนขายสินค้า

Cr. สิ้นค้าคงเหลือ

18. กิจการจ่ายค่าขนส่งสินค้าให้ลูกค้า บันทึกรายการ โดย

Dr. ค่าขนส่งออก

Cr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร

19. กิจการรับคืนสินค้า บันทึกรายการ โดย

Dr. รับคืนสินค้า

Cr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร / ลูกหนี้การค้า

20. กิจการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ (กรณีที่มีส่วนลดเงินสด) บันทึกรายการ โดย

Dr. เงินสด / เงินฝากธนาคาร

Dr. ส่วนลดจ่าย (เป็นส่วนลดเงินสดที่ฝ่ายผู้ขายเป็นผู้บันทึก) ***

Cr. ลูกหนี้การค้า

หลักการบันทึกรายการเกี่ยวกับสินค้า มี 2 วิธี

1. **Perpetual Inventory System** ระบบการบันทึกรายการเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ โดยตรวจนับอย่างต่อเนื่อง
2. **Periodic Inventory System** ระบบการบันทึกรายการเกี่ยวกับสินค้าคงเหลือ โดยตรวจนับเมื่อสิ้นงวด

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับรายการซื้อขายสินค้า

รายการค้า	Perpetual Inventory System	Periodic Inventory System
กิจการซื้อสินค้าเป็นเงินสด	Dr. สินค้าคงเหลือ (A.) *** Cr. เงินสด ***	Dr. ซื้อสินค้า (Exp.) *** Cr. เงินสด ***
กิจการซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ	Dr. สินค้าคงเหลือ (A.) *** Cr. เจ้าหนี้การค้า ***	Dr. ซื้อสินค้า (Exp.) *** Cr. เจ้าหนี้การค้า ***
กิจการจ่ายเช็คเพื่อซื้อสินค้า	Dr. สินค้าคงเหลือ (A.) *** Cr. เงินฝากธนาคาร ***	Dr. ซื้อสินค้า (Exp.) *** Cr. เงินฝากธนาคาร ***
กิจการออกตั๋วสัญญาใช้เงิน (หรือ รับรองตั๋วแลกเงิน) เพื่อ ซื้อสินค้า	Dr. สินค้าคงเหลือ (A.) *** Cr. ตั๋วเงินจ่าย ***	Dr. ซื้อสินค้า (Exp.) *** Cr. ตั๋วเงินจ่าย ***
กิจการจ่ายค่าขนส่งสินค้าขาเข้า เป็นเงินสด	Dr. สินค้าคงเหลือ (A.) *** Cr. เงินสด ***	Dr. ค่าขนส่งขาเข้า (Exp.) *** Cr. เงินสด ***
กิจการตรวจสอบสินค้าที่ซื้อ พบว่าสินค้าชำรุดบางส่วน จึง ส่งคืนสินค้า	Dr. เงินสด *** หรือ Dr. เจ้าหนี้การค้า *** Cr. สินค้าคงเหลือ ***	Dr. เงินสด *** หรือ Dr. เจ้าหนี้การค้า *** Cr. ส่งคืนสินค้า ***
กิจการจ่ายชำระหนี้	Dr. เจ้าหนี้การค้า *** Cr. เงินสด ***	Dr. เจ้าหนี้การค้า *** Cr. เงินสด ***
กิจการจ่ายชำระหนี้ได้รับ ส่วนลดเงินสด (ส่วนลดรับ)	Dr. เจ้าหนี้การค้า *** Cr. เงินสด ***	Dr. เจ้าหนี้การค้า *** Cr. เงินสด ***

	Cr. สินค้าคงเหลือ ***	Cr. ส่วนลดรับ ***
กิจการขายสินค้าเป็นเงินสด	Dr. เงินสด *** Cr. ขายสินค้า ***	Dr. เงินสด *** Cr. ขายสินค้า ***
	กิจการต้องบันทึกต้นทุนขายสินค้า Dr. ต้นทุนขาย *** Cr. สินค้าคงเหลือ ***	กิจการไม่ต้องบันทึกต้นทุนขายสินค้า
กิจการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ	Dr. ลูกหนี้การค้า *** Cr. ขายสินค้า ***	Dr. ลูกหนี้การค้า *** Cr. ขายสินค้า ***
	กิจการต้องบันทึกต้นทุนขายสินค้า Dr. ต้นทุนขาย *** Cr. สินค้าคงเหลือ ***	กิจการไม่ต้องบันทึกต้นทุนขายสินค้า
กิจการรับคืนสินค้า	Dr. รับคืนสินค้า *** Cr. เงินสด / ลูกหนี้การค้า ***	Dr. รับคืนสินค้า *** Cr. เงินสด / ลูกหนี้การค้า ***
กิจการรับชำระหนี้จากลูกหนี้	Dr. เงินสด *** Cr. ลูกหนี้การค้า ***	Dr. เงินสด *** Cr. ลูกหนี้การค้า ***
กิจการรับชำระหนี้จากลูกหนี้ และให้ส่วนลดเงินสด (ส่วนลด จ่าย)	Dr. เงินสด *** Dr. ส่วนลดจ่าย *** Cr. ลูกหนี้การค้า ***	Dr. เงินสด *** Dr. ส่วนลดจ่าย *** Cr. ลูกหนี้การค้า ***

